Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 50 (459) | ГОД IX | 13 СНЕЖНЯ | ЦАНА 60 гр.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ЛЮДОЎЦЫ

У апошніх днях лістапада адбыўся ў Варшаве IV Кангрэс Аб'яднанага Стронніцтва Людовага. На Кангрэсе былі падведзены вынікі пяцігадовай дзейнасці, вызначана новыя заданні і выбрана Галоўны Камітэт. Старшынёю Прэзідыума Галоўнага Камітэта Кангрэс устанавіў, як да гэтага часу, Маршалка Сейма Чэслава Выцэха.

— Чым дэлегаты беластоцкай арганізацыі Аб'яднанага Стронніцтва Людовага маглі пахваліцца на Кангрэсе? — пытаем старшыню Ваяводскага Камітэта ЗСЛь у Беластоку, сябра **Яна Рызнара.**

— На Беласточчыне звыш 1100 гурткоў нашай партыі аб'ядноўвае больш чымсьці 13 600 членаў. Члены ЗСЛь — гэта амаль як правіла актыўныя грамадскія дзеячы. Каб вы і чытачы не падумалі, што хвалюся на выраст, вось некаторыя лікі: **амаль 6 200 членаў ЗСЛь з'яўляецца членамі сельскагаспадарчых гурткоў. Сярод радных усіх узроўняў маем звыш 1 700 членаў ЗСЛь,** а 346 уваходзіць у склад прэзідыумаў. Вельмі многа нашых членаў прымае актыўны ўдзел у дзейнасці гандлёвых, пазыкаашчадных і малочных вясковых кааператываў. Агульна магу сказаць, што члены нашай партыі актыўна ўдзельнічаюць ва ўсіх грамадскіх мерапрыемствах. Многія сярод іх з'яўляюцца ініцыятарамі працы грамадскім чынам пры пабудове дарог, вясковых крамаў, злеўняў малака і другіх аб'ектаў супольнага карыстання. Магу тут прыкладна назваць прозвішча настаўніцы са Старога Ляўкова ў Гайнаўскім павеце **Любы Харкевіч,** або старшыні сельгасгуртка ў Мілейчыцах Сямяціцкага павета, сябра **Анатоля Курсовіча,** а многа другіх зусім не ўступае ім актыўнасцю.

— Беластоцкае ваяводства мае сельскагаспадарчы характар, а вы перш за ўсё дзейнічаеце на вёсцы. Як тады намагаецеся павысіць ураджайнасць, разгарнуць жывёлагадоўлю?

— Перад усім праз асабісты прыклад нашых членаў, сярод якіх **сотні дабілася ўжо зараз вышэйшага ўраджаю, чымсьці прадбачваецца для Беласточчыны на 1970 год.** Збіраюць яны па 25—30 цэнтнераў збожжавых з аднаго гектара. Цяпер

(Працяг на стар. 2)

МІХАСЬ МАШАРА

* * *

На сонцы ззяюць струны-рэйкі,
лятуць у далі цягнікі.
Я сум лаўлю ў сэрцы цейкі
і пазіраю з-пад рукі.

Ад цягнікоў і каляінаў
адвесці вочаў не магу.
Бідаць кранулі успаміны
маю вандроўную тугу.

Я маладосць сваю убачыў,
на міг ў вагоне праз акно,
юнацтва ўзлёты і удачы,
што праляцелі ўжо даўно.

А сэрца старасці не хоча,
яму б за цягніком імчаць,
або ізноў у далі крочыць
з вандроўнай торбай на плячах.
23. VIII. 1964 г.

* * *

Песні, песні — крылатыя птахі,
колькі вас наспявалі гады!
Я за вамі па зорнаму шляху
ўсцяж імкну яшчэ з дзён маладых.

Мне знаёмы і горы і долы,
вашых сцежак зварот і залом.
Многа знаю вас — сумна-вясёлых,
ціхіх, ціхіх і гучных, як гром.

Вы не гусі... Навошта вам вырай
хоць жыццё ваша — вечны палёт.
Вы з пачуццяў гарачых і шчырых,
што з душы выкрэсае народ.

На праілісцы людзей вы адвеку,
назаўжды палюбілі свой кут.
Песні — з вамі лягчэй чалавеку
і ў цяжкія часіны пакут.
28. IX. 1964 г.

Вядро на жураўлі.
Фота — С. Яновіч

БЕЛАСТОЧЧЫНА У ПРЫЗМЕ ВУЧОНЫХ

Прэзідыум ВРН у Беластоку супольна з **Польскім гістарычным таварыствам** наладзіў у лістападзе папулярна-навуковую сесію, якая разглядала ўмовы фарміравання народнай улады на Беласточчыне.

Удзел у сесіі прынялі выдатныя спецыялісты ад навейшай гісторыі Польшчы, доктары: Гура, Гербст, Антаневіч, Гарліцкі, Маліноўскі і прафесар Бардах. Побач вучоных прысутнічалі на сесіі таксама заслужаныя дзеячы, людзі, якія ўласнымі рукамі тварылі гісторыю Беласточчыны.

Арганізатары сесіі намераны сабраны матэрыял выдаць друкам, зразумела, пасля дапаўнення і грунтоўнай апрацоўкі. Можна будзе тады больш дакладна пазнаць падзеі, якія спадарожнічалі ўтварэнню і замацаванню народнай улады на Беласточчыне. Будзе гэта вельмі цэнная крыніца для навуковага пазнання навейшай гісторыі нашай роднай зямлі.

В. Р.

НА ШКОЛЫ

Да канца кастрычніка свой план грамадскага фонду на будову школ 1000-годдзя выканала ў Беластоцкім ваяводстве 11 паветаў. Сярод іх паветы Дуброўскі і Беластоцкі.

Не найлепш маецца гэтая справа ў паветах Гайнаўскім, Сямяціцкім і Сакольскім, дзе гадавыя планы могуць быць нявыкананы. Таму грамадства гэтых паветаў павінна прыкласці сілы, каб не застацца ззаду.

Вуліца Кастуся Каліноўскага ў Беластоку.
Фота: Паўлючук

«CESKÝ LID» ПРА ГАЙНАЎШЧЫНУ

У чэхаславацкім этнаграфічным двухмесячніку «Český Lid» выдаваным Ч-С Акадэміяй навук замешчаны вельмі цікавы артыкул Ганны Гынковай аб Гайнаўшчыне пад загалоўкам: «Změny u oblékání na vesnicach v okoli Hajnówký na Podlesi w Polsku od konce 19. stoleté do soucasne doby» Артыкул займае 28 стар у часопісе фармату вялікай васьмёркі і багата ілюстраваны фотаздымкамі, сярод якіх ёсць і каляровыя. На шматлікіх здымках прадстаўлены не толькі тыпы жыхароў Гайнаўшчыны ў нацыянальным адзенні і абутку, але тканіны і рэдкія прадметы этнаграфічныя, характэрныя для гэтага рэгіёну Беласточчыны.

Артыкул напісан на падставе матэрыялаў, якія аўтар сабраў на Гайнаўшчыне ў 1962 і 1963 г. г.

(мп)

Мексіканскі рэалізм

Пасля шасцігадовай кадэнцыі прэзідэнт Мексікі Лопес Матэос перадаў уладу новаму прэзідэнту Дзіясу Ордасу.

Калі мы звяртаем увагу на гэтую спакойную ўрачыстасць, дык хочам прыпомніць, што ў гісторыі Мексікі, як і ўсіх краін Лацінскай Амерыкі, рэдка здараліся такія дэмакратычныя абрады. Найчасцей змена прэзідэнта адбывалася пры дапамозе загавора або кабінетнага перавароту.. Хопіць сказаць, што на працягу апошніх 143 гадоў Мексіка мела 70 прэзідэнтаў, г. зн., што на кожнага прэзідэнта прыпадала не больш двух гадоў. Толькі прэзідэнцтва Лопеса Матэоса было першым, што працягвалася шэсць гадоў. Лопес Матэос мае 54 гады, раней быў настаўнікам. Упершыню ў гісторыі Мексікі прэзідэнт мае большую папулярнасць, пакідаючы пасаду прэзідэнта, чым тады, калі прыступіў да выконвання сваіх абавязкаў.

35-мільённае насельніцтва Мексікі дасягнула такога жыццёвага ўзроўню, якога ніколі дагэтуль не мела. Палепшылася гаспадарчае становішча краіны, узрасло запатрабаванне на тавары першай патрэбы, устабілізавалася валюта. Лопес Матэос быў першым прэзідэнтам ад другой сусветнай вайны, пры якім не спала грашовая вартасць песа. Значную частку сваёй дзейнасці былы прэзідэнт прысвяціў развіццю сельскай гаспадаркі, шырокай меліярацыі і засяленню бязлюдных тэрыторый. Аднак найбольшым яго дасягненнем была паспяховая барацьба з непісьменнасцю.

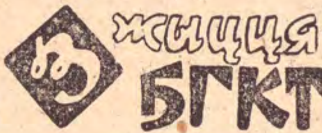
У таліне палітыкі Матэос дапусціў да голасу так званую левую апазіцыю. Гэта дало левым арганізацыям магчымасць дабівацца месца ў парламенце. І хоць легалізацыя палітычных партый не ахапіла камуністаў (камуністычная партыя Мексікі застаецца і далей у падполлі), аднак у мексіканскіх умовах гэта быў значны крок наперад ва ўнутраным жыцці краіны. Мексіка здабыла сабе пашану і за рэалістычную замежную палітыку, якая праводзілася ў перыяд прэзідэнцтва Лопеса Матэоса Вядома, напрыклад, што, нягледзячы на вялікі націск ЗША, Мексіка не згадзілася парваць адносіны з Кубай, што можа сведчыць аб імкненні быць незалежным ад Вашынгтона.

А што можна сказаць аб будучыні Мексікі, якую ў значнай меры трымае ў сваіх руках прэзідэнт Ордас? У сваёй першай прамове ён сказаў, што «Мексіка стаіць за мір ва ўсім свеце. Хоча жыць у дружбе з усімі народамі зямнога шара». З выступлення можна спадзявацца, што замежная палітыка Мексікі не зменіцца. Аднак новага прэзідэнта чакае шэраг унутраных цяжкасцей, якія вынікнуць з эканамічных прадпасылак. Хуткае развіццё прамысловасці ў краіне, на жаль, не прывяло да раўнамернага паляпшэння матэрыяльнага становішча ўсіх слаёў насельніцтва. У большых гарадах разрастаюцца раёны галечы, у якіх жывуць тысячы людзей. Гэтых людзей не змагла ахапіць прамысловасць. Развіццё сельскай гаспадаркі вядзе да расслаення вёскі і павелічае армію бедняты. Абедзве гэтыя групы не ўдзельнічаюць у справядлівым падзеле нацыянальнага даходу і ў такіх умовах краіне грозіць інфляцыя. Калі б новы прэзідэнт змог не дапусціць да крызісу, гэта было б найбольшым яго дасягненнем. Гэта было б дабрадзействам для насельніцтва краіны і гарантавала б захоўванне існуючай рэалістычнай замежнай палітыкі Мексікі.

Ул. ЛАЗІНСКІ

На здымку: удзельнікі нарады ў Бельску.

АСНОЎНАЕ ЗВЯНО — ГУРТОК

Дзейнасць Беларускага грамадска-культурнага таварыства ацэньваецца, між іншым, і паводле працы гурткоў, паводле іх ініцыятыўнасці і культурна-асветнай працы. На нарадзе актыву Павятовага праўлення аддзела БГКТ у Бельску менавіта аб ролі гурткоў найбольш гаварылася. Моцна падкрэслівалася неабходнасць супрацоўніцтва беларускай арганізацыі з усімі арганізацыямі існуючымі ў даным асяроддзі. Бо толькі супольныя намаганні, супольная праца дае добрыя вынікі.

— У нашай вёсцы цяжка дайсці, якая арганізацыя найбольш прычынілася да дасягненняў на культурна-асветнай ніве, — гаварыў настаўнік з Паўлаў, Сяргей Філіпюк. Расказаў ён аб культурным жыцці вёскі, аб мастацкай самадзейнасці моладзі і школьнікаў, аб ролі настаўнікаў, якія жывуць усімі справамі хвалюючымі сялян.

— Калі гуртку БГКТ дапамагаецца, — працягвиў Сяргей Філіпюк, — тады ён праяўляе сваю жывучасць, выхоўваецца ў ім адказнасць за арганізацыю, і тады няма цяжкасцей з аплачваннем членскіх складчын.

Пацяшальнай з'явай з'яўляецца ў гарадскім гуртку БГКТ у Бельску тое, што дзякуючы дапамозе Павятовага камітэта партыі пачаў ён разгортваць працу, пачаў намагацца арганізаваць эстрадны калектыў. Трэба сказаць, што гурток гэты з'яўляецца асноўным пастаўшчыком актыву для абслугі і апекі над вясковымі гурткамі. І калі ўключацца да працы настаўнікі беларускага ліцэя, аддзел значна ўзбагацее ў добры актыў, які многа можа зрабіць для беларускай арганізацыі. Вось аб гэтых справах гаварылі: старшыня Праўлення сябра Уладзімір Раеўскі і вядомы дзеяч Якуб Базылюк.

Падінспектар Язэп Альшэўскі звяртаў увагу на тое, што на Бельшчыне працуе 35 настаўнікаў, якія закончылі беларускую філалогію. Яны шмат могуць дапамагчы гурткам у працы. Не толькі варта, але абавязкава трэба звяртацца да іх па дапамогу.

Настаўнік з Аўгустова сябра Яўгень Аніська сваё выступленне прысвяціў справе аплачвання членскіх складчын.

— Гэта ёсць, — гаварыў ён, — адзін з асноўных і элементарных абавязкаў кожнага члена БГКТ. З тымі, хто доўга не аплачвае рэгулярна членскіх складчын або не хоча аплачваць, неабходна развітацца.

Усе выступленні дыскутантаў былі цікавыя і насычаныя турботай аб поспехах БГКТ. Шкада толькі, што многа асоб не прыехала на нараду, што з некаторых гурткоў не было ніводнага прадстаўніка. Непаладкі з прысутнасцю сведчаць аб арганізацыйных хібах праўлення аддзела.

У нарадзе прыняў удзел член Прэзідыума ГП Галоўны рэдактар «Нівы» Георгій Валкавыцкі і прадстаўнік Ваяводскай рады ў Беластоку Нікола Куц.

М. ХМЯЛЕЎСКІ
Фота: аўтара

НАША АКЦЫЯ

Кніжкі для Дома культуры імя Кастуся Каліноўскага ў Гарадку

Падарунак **Г. Валкавыцкага** з Беластока: Я. Купала — «Выбраныя творы», М. Клімковіч — «Збор твораў» т. І і ІІ., І. Мележ — «У гарах дажджы», А. Зарыцкі — «Размова з сэрцам», Ул. Карпаў — «За годам год», І. Гурскі — «У агні», К. Губарэвіч — «П'есы», М. Кульбак — «Зельманцы», Ул. Дадзёмаў — «Над Нёманам», П. Пестрак — «Падарожнае», А. Асіпенка — «Абжыты кут Э. Валасевіч — «Залатая рыбка», М. Скрыпка — «Мая хата не з краю», Р. Няхай — «Навальнічнае рэха», Р. Мурашка — «Сын», М. Калачынскі — «Прыпар», П. Прыходзька — «Пасля развітання», У. Краўчанка — «Крыгаход», П. Кавалёў — «Каб шчасліва жыць», А. Кулакоўскі — «Хораша ўзыходзіць сонца», К. Кірэенка «Светлая хваля», А. Бялевіч — «Высокі поўдзень», Э. Агняцвет — «Беларуская рабіна», В. Вітка, — «Паверка», Я. Маўр — «Аповесці і апавяданні». М. Машара — «Выбраныя творы». М. Машара «Ад родных аселіц». С. Баранавых — «Калі ўзыходзіла сонца», З. Бядуля — «Сярэбраная табакерка», К. Паустоўскі — «Аповесці», Л. Украінка — «Вершы і паэмы». Р. Тагор — «Крушэнне», «Літоўскія апавяданні», «Венгерскія апавяданні», І. А. Бунін — «Выбранае». П. Абрахамс — «Вянок для удома», А. Упіт — «Апавяданні», І. Марэк — «Маладыя змагары», Р. Бернс — «Шатландская слава», Я. Райніс — «Выбранае», І. Франко — «Апавяданні».

ЛЮДОЎЦЫ

(Працяг са стар. 1)

разыходзіцца нам пра тое, каб вопыты і вынікі гэтых перадавікоў сельскагаспадарчай прадукцыі прысвоілі ўсе сяляне.

— Як кшталтуецца супрацоўніцтва членаў вашай партыі з членамі ПАРП?

— Яно як найлепшае. Там, дзе існуюць абедзве партыйныя арганізацыі, важныя справы вёскі заўсёды вырашаюцца супольна.

— Бачым тады, што дэлегаты беластоцкай арганізацыі Аб'яднанага Стронніцтва Людовага мелі чым пахваліцца на Кангрэсе...

— Ад імя нашага ваяводства выступілі: старшыня Прэзідыум ВРН **Стэфан Жмійка,** селянін з вёскі Юзэфова, пасол **Леан Альшэўскі** і доктар **Тадэуш Шэляхоўскі.** Гаварылі яны аб дасягненнях і патрэбах Беласточчыны, якая ўсё яшчэ мае за малыя прыдзелы штучных угнаенняў і мала грошай на капіталаўкладанні.

— Якія галоўныя і найпільнейшыя заданні, вынікаючыя з пастаноў IV Кангрэса, ставіце сваім гурткам?

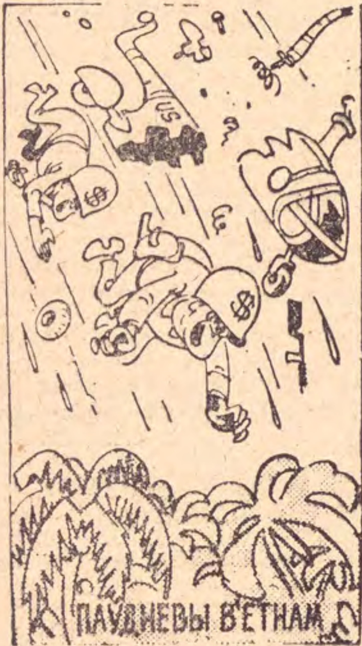
— Найважнейшым нашым заданнем надалей застаецца павышанне ўзроўню сельскай гаспадаркі. Асаблівую ўвагу звяртаем на сельскагаспадарчую адукацыю нашых членаў і ўсіх гаспадароў. Намагаемся распаўсюджваць звычай кантрактацыі і спецыялізацыі ў сельскай гаспадарцы. Хочам, каб селянін займаўся толькі гэтымі культурамі, якія ў яго гаспадарцы найлепш прыймаюцца, а гадаваў тое, што найлепш аплачваецца. Шмат увагі прыкладаем правільнай дзейнасці сельскагаспадарчых гурткоў. Хочам, каб у гуртку знайшлося як найбольш гаспадароў вёскі, у якой гурток дзейнічае.

На Беласточчыне ёсць яшчэ тысяча вёсак, у якіх няма ніякай партыйнай арганізацыі. Хочам дайсці туды і залажыць там свае партыйныя гурткі.

— Дзякуем ад імя Чытачоў і жадаем поспехаў.

Гутарыў: В. РУДЧЫК

3 студзеня 1961 г. па кастрычнік 1964 года ЗША ў Паўднёвым В'етнаме страцілі забітымі і ранелымі каля 1 650 чалавек.

ДОЖДЖ У ПАЎДНЁВЫМ В'ЕТНАМЕ.
Мал. А. Чуркіна

УЖО 100

У Беластоцкім ваяводстве ўжо маем 100 пунктаў грамадскіх ведаў. Яны паўстаюць перад усім у вёсках, дзе няма партыйных арганізацый і гурткоў ЗСЛь. Арганізуюць іх грамадскія камітэты Фронта адзінства народу.

Заняткі адбываюцца раз у месяц у школах, святліцах. Прыходзіць могуць усе жыхары вёскі. Заданнем пункта — падрыхтаваць гутаркі, даклады, спатканні на тэмы, якія даную вёску найбольш цікавяць.

У пунктах кожны знойдзе адказ на пытанне, што трэба ведаць аб сельскай гаспадарцы, праве, палітыцы, дарожным праве, здароўі і г. д.

(вл)

Успаміны камуністаў

ПРАЗ ТУРМУ І ЛАГЕР 2)

Прадстаўнікі савецкай улады Бельскага раёна паставілі Язэпа Маркоўскага найперш загадчыкам звыш тысячагектаровага маёнтку былога дзедзіца Стажынскага са Страблі, а потым — кіраўніком страблеўскага млына.

Вайна захапіла яго знянацку пад Замбровам у казармах 49-га асобага сапёрнага батальёна. Адступаў. Галодны, з абцёртымі нагамі адступаў аж пад Мінск.

Пад Мінскам полк прымае бой. Няроўны, адчайны, без надзеі на поспех. Куля трапіла Маркоўскага ў левы бок. Калі вярнулася свядомасць, было ўжо ціха. Ні сваіх, ні немцаў. Язэп паплёўся на ўсход. Уладзіўся ў калгасе вёскі Замош'е.

Старшынёй калгаса быў Арсеній Трухан. Ён палюбіў Язэпа, давяраў яму. Іх гутаркі канчаліся штораз больш упэўненым вывадам: трэба змагацца Пад школьным ганкам прыхавалі вінтоўку.

А фронт стаяў у варот Масквы.

Язэпа запрасілі на хрэсьбіны. Самагонкі гаспадар не шкадаваў.

— За Гітлера! Хай жыве Гітлер! — закрычаў нехта, падымаючы шклянку. Язэп уздрыгнуў.

— Каго хваліш, злодзей праклятын! — не вытрымаў. — Сваю айчыну фашыстам прадаеш?

Усе замоўклі, стала ціха. Язэп са злосцю шпурнуў шклянку на стол і накіраваўся да выхаду.

— Твой Гітлер, пабачыш, разам з табою на адной перакладзіне вісець яшчэ будзе, — кінуў ад парога.

Раненька на другі дзень з'явіўся ў яго старшыня Трухан.

— Дрэнная справа, Язэп, — заявіў. — Цябе хочуць прадаць жандармерыі, як палітрука, або савецкага афіцэра. Уцякай, браце!

Язэп не чакаў нават да абеду. 1-га лістапада быў ужо ў Дзяніскаў у брата Хведара.

Потым апынуўся ён у Беластоку на кватэры ў Зюткі Купрыяновіч, у якой пры савецкай уладзе кватэраваўся брат. 3 месяцы прасядзеў на паддашы дома пры вуліцы Белавежскай 33. Быў цяпер не Язэпам, а Хведарам. Меў дакументы брата.

Сусед Міхальчук «выследзіў» яго. Дапамог уладзіцца на работу. Фірма была варшаўская. Кіраваў ёю свой інжынер Паўлючук. Ён зрабіў Маркоўскаму «Аўсвайс».

Свабода Язэпа не здавальняла. Ён шукаў кантактаў.

Фірме даручана было наладзіць гідраўлічную ўстаноўку ў нямецкім шпіталі. Працавала брыгада Маркоўскага. Санітарамі ў шпіталі былі савецкія ваеннапалонныя. У паграбах грамаднага гмаху **(ця-**

У дапамогу настаўнікам

(Метадычная кансультацыя)

НАВУЧАННЕ РУСКАЙ МОВЫ Ў ПЯТЫМ КЛАСЕ ПАЧАТКОВАЙ ШКОЛЫ

Навучанне рускай мовы ў пачатковай школе з беларускай мовай навучання і пачатковай школе з беларускай мовай як прадметам з'яўляецца вельмі важнай і адказнай справай. Памылкова разважаюць тыя настаўнікі, якія лічаць, што вучні пачатковай школы, ведаючы беларускую мову, аўтаматычна авалодаюць рускую мову дзякуючы надзвычай блізкаму сваяцтву гэтых моў, якое знайшло свой выраз у шматлікіх агульных для іх рысах вымаўлення, граматычнага ладу і слоўнікавага складу. Несумненна, валоданне беларускай мовай у вялікай меры спрыяе больш хуткаму і эфектыўнаму авалоданню рускай мовай. Гэта, аднак, не можа ні ў якой ступені засланяць тыя розніцы і асаблівасці, якія ўласцівы толькі рускай і толькі беларускай мовам як з'явам абсалютна самастойным. Калі настаўнік не патрапіць або не прыдасць адпаведнага значэння фанетычным, граматычным і слоўнікавым асаблівасцям, уласцівым толькі рускай мове, і ў выніку шматлікіх практыкаванняў у слуханні і разуменні вучнямі беспагрэшнай рускай мовы настаўніка, гутарцы на ёй саміх вучняў, чытанні і пісьме на рускай мове — не даб'ецца ў сваіх навучэнцаў тых трывалых навыкаў у валоданні рускай мовай, якія звычайна называюцца «чутьём языка», праца яго не толькі марна загіне, але і прынясе вучням вялікую шкоду. У іх свядомасці вытварыцца ўпэўненасць, што яны ведаюць і валодаюць рускай мовай і не будуць імкнуцца пастаянна павышаць свае веды ў той час, калі на самай справе яны валодаюць нейкім заганным беларуска - рускім жаргонам. Надзвычайная шкоднасць такога жаргону заключаецца ў тым, што, па - першае, ён не прыносіць вучню і грамадству ніякай карысці, па - другое, даводзіць да абыякавых адносін у аваладанні вучнем не толькі рускай, але і беларускай і польскай моў, замацоўвае ў вучня дрэнны навык моўнай нядбайнасці і неахайнасці, па-трэцяе, зводзіць на нішто самакантролю вучня.

Мэтай нашага артыкула і з'яўляецца запрапанаваць настаўнікам рускай мовы некалькі метадычных парад, ажыццяўленне якіх у навучанні будзе спрыяць пазбегнуць тыя істотныя метадычныя памылкі, аб якіх была мова вышэй.

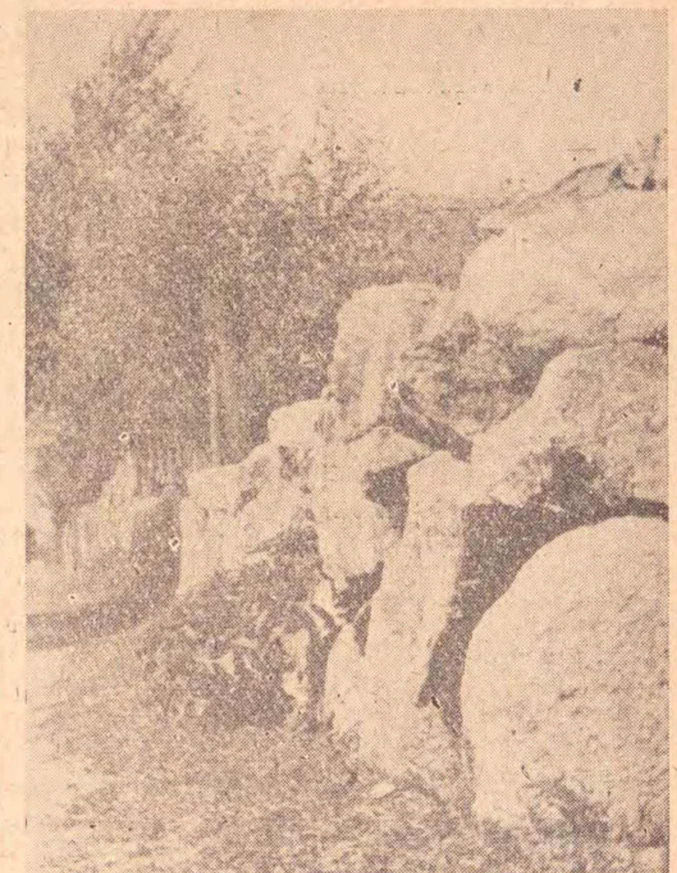
І праграма навучання і падручнікі па рускай мове не прыстасаваны да асаблівасцей выкладання рускай мовы ў школах, дзе выступае беларуская мова як родная мова дзяцей. Гэты факт ставіць перад настаўнікам заданне ажыццявіць указанні праграмы шляхам добра прадуманых, творчых адносін да матэрыялу, які змешчан у падручніку. Творчае выкарыстанне часу, прызначанага на навучанне рускай мовы ў пятым класе, павінна ісці ў наступных напрамках.

I. Вусны ўводны курс павінен быць расшыран з 8 урокаў да 10—12 урокаў. Рэалізуючы ў практыцы ўказанні, якія дадзены ў працах П. Наманчука «Poradnik metodyczny do podręcznika języka rosyjskiego klasy V». А. Апульскай - Данэцкай, З. Гарбоўскага «Nauczanie języka rosyjskiego w okresie początkowym» і - артыкуле А. Апульскай - Данэцкай, З. Гарбоўскага «Praca nauczyciela w okresie wstępnym», часопіс «Język rosyjski» № 3, 1963 г. стар. 16—22, неабходна асаблівую ўвагу звяртаць на правільнасць вымаўлення настаўнікамі і вучнямі гука «о», які ў рускай мове больш закрыты і вымаўляецца як «уо» («харашуо», «уосень»), заўсёды мяккіх «ч», «щ», мяккага «р», мяккіх «д» і «т», калі, як вядома, у беларускай мове маем мяккія «дз» і «ц», на аглушэнне ў канцы слова і перад глухой зычнай гука «г» у «к», а не ў «х» («снек» — «снех»), на вымаўленне ўзрыўнога «г» і не змешванне яго з беларускім фрыкатыўным «г», на аглушэнне канцовага і перад глухой зычнай «в» у рускай мове на «ф» («пафторный», «чехоф»), на месцы якога ў беларускай мове маем звычайна «ў», на пастаянна цвёрдае «ц» у рускай мове. Замацуем гэтыя фанетычныя асаблівасці ў вымаўленні нашых навучэнцаў толькі тады, калі самі будзем іх паслядоўна захоўваць у сваёй мове, выясняць артыкуляцыю вучням, вымагаць правільнага вымаўлення вучнямі, не пакідаючы без выпраўлення ні адзінай памылкі. У даным выпадку як найбольш карысным з'яўляецца суровы рэжым. Каб даць вучням магчымасць навучыцца правільна вымаўляць прымяняем паўтарэнні слоў і сказаў, у якіх гэтыя фанемы выступаюць, у паасобку (як магачасцей), групамі і цэлым класам (у паўголаса). «Р» мяккае і «р» цвёрдае трэба засвойваць шляхам супастаўлення («крик» — «крыша», «рюкзак» — «рука» і г. д.), да таго часу, пакуль артыкуляцыйнае і слухавое адчуванне вучняў стане дасканалым. Гэтую артыкуляцыйную і слухавую дасканаласць вучняў выпрацоўваем у адносінах да ўсіх вылічаных вышэй асаблівасцей вымаўлення ў рускай мове. Каб нашыя ўрокі вуснага ўводнага курса не сталі аднастайнымі і нецікавымі, скарыстоўваем на іх багаты матэрыял з кнігі Г. Гузовай, М. Лычкоўскага, А. Апульскай - Дачэцкай «Aktywne formy nauczania języka rosyjskiego», даступныя па слоўнікаваму зместу карціны і малюнкі. Вельмі карысна пры заканчэнні вуснага ўводнага курсу даць магчымасць вучням праслухаць магнітафонны запіс рускай мовы ў выкананні артыста, або чалавека, які надзвычай добра валодае рускай мовай. Такім чынам створым нашым навучэнцам магчымасць супастаўлення нашай, настаўніцкай, рускай мовы з мовай артыстычна закончанай. Гэта заахвоціць вучняў пастаянна дасканаліць сваё ўменне.

(Працяг у наступным нумары)

Кіраўнік секцыі рускай мовы Акруговага Метадычнага Цэнтра ў Беластоку
мгр МІКАЛАЙ ГАЙДУК

КАМЕННЫЯ СЦЕНЫ — ПЛАТЫ

Каменнымі платамі абгароджаны сяляне ў вёсцы Хілімоны. Не таму, што хочуць быць салідна адгароджанымі ад суседзяў, не. Проста на Дуброўшчыне мноства каменя і сяляне робяць з іх платы.

ПА ЗДЫМКУ: адзін з такіх платоў. (п)

ЯЗЫЧАСТВА Ў ЖЫЦЦІ БЕЛАРУСАЎ XIX СТАГОДДЗЯ

Элементы язычаства існуюць ва ўсіх народных вераваннях, асабліва, аднак, многа іх у вераваннях беларусаў, у прыватнасці беларусаў Палесся. У сувязі з тым, што паўднёва - ўсходняя частка сённяшняй Беласточчыны ўваходзіць у круг народнай культуры Палесся, вераванням палешукоў варта прысвяціць крыху месца.

Усе аўтары, якія пішуць аб Палессі XIX і пачатку XX стагоддзяў, сцвярджаюць яго на паўязычаскі характар. Прызнаваў гэта нават орган Гродзенскай праваслаўнай епархіі «Гродненскія Епархіальныя Ведомості», які ў 20 нумары з 1902 года пісаў: «...сітуацыя Палесся наогул, а простага народа ў асаблівасці, на доўга захавала ў ім сляды слаўянскага язычаства. Знахарства, чараўніцтва, заломы ў збожжы, запальванне падломаных свечак на згубу ворага, поўныя паэз'і легенды і паданні, дзе цуды «манеры Божай печаеўскай» пераплятаюцца з казкамі пра Яна Купалу з аднаго боку, а з другога — адсутнасць зладзейства і поўная палавая свабода — усё гэта паказвае, што палешукі — народ малады, чужы цывілізацыі».

Не будзем спрачацца з аўтарам аб разуменні «цывілізацыі», так як разыходзіцца нам тут зусім аб што іншае.

Першабытнасць вераванняў на Палессі звярнула ўвагу этнографаў, якія сабралі тут багаты і цікавы матэрыял. Асабліва вартасныя ў гэтай галіне працы Чэслава Пяткевіча і Казіміра Машынскага, і на іх перад ус'м у далейшым будзем абапірацца.

У святле гэтых матэрыялаў свет палешука, быццам бы ў дзіцячай казцы, поўны быў розных духаў неадночы гарэзлівых і смешных, часам грозных, добрых і дрэнных. Некаторыя народныя ўяўленні маюць у сабе нешта з паэтычнай персаніфікацыі. І так, напрыклад, мароз — гэта аграмадны «дзед мароз» з доўгай барадой і доўгімі валасамі, пакрытымі вечным інеем. Ноччу, калі людзі спяць, любіць ён сядаць на платах і хатах, ад чаго яны трэскаюць.

Вецер тым часам ва ўяўленні палешукоў меў пастаць чалавека з аграмадным жыватом і з птушынай дзюбай замест губоў. Калі дзюба адкрыта шырока, все вецер цёплы, калі вузка — халодны.

Да духаў, якія кіруюць паасобнымі з'явамі прыроды, залічыць можна таксама хрысціянскіх святых (напрыклад, Ілья, які кіруе надвор'ем і грамам), а таксама паасобныя святы. Можа выдацца дзіўным, што святы аднесім да духаў. У народных вераваннях, аднак, такую менавіта ролю выконваюць многія хрысціянскія святы. І так, напрыклад, «Галавасек», па - царкоўнаму называецца «Усекнавен ем главы Іоана Крестітеля», а ў народзе Галавасек трактуецца як святы на раўні з Пятром, Янам, Ільёю і г. д.

Мноства палескіх духаў звязаных было не з паасобнымі стыхіямі натуры, але з месцам іх прабывання. Найбольш вядомым з іх быў «дамавік» (на Беласточчыне называлі яго «дамавым»). Прабываў ён у кожнай хаце і тварыў гаспадарам розныя дурныя жарты. Калі, напрыклад, гаспадар згубіў нейкі прадмет і не мог яго знайсці, пераконаны быў, што гэта «дамавік» яго схаваў, а калі прадмет аказаўся проста незаўважаным, палешук сцвярджаў, што гэта «дамавік» пакрыў яго на нейкі час хвастом. «Дамавік» блытае жанчынам ніткі пры шыцці, выклікае сямейныя сваркі і г. п. Адпаведнымі ахвярамі можна з'яднаць яго, і тады «дамавік» у многім дапамагае гаспадарам. Калі ж нехта неўласцівымі паступкамі разгнявае «дамавіка», тады можа ён аказацца вельмі грозным.

Падобнымі да дамавікоў доманамі былі: «смалярны чорт» і «лясны». «Лясны» быў уладарам лясоў, а «смалярны чорт» прабываў у смалярнях. Дазорца смалярні быў у блізкім сужыцці са «смалярным чортам» і называўся атаманам. Дазорцы смалярняў, якія ўмелі адпаведна выкарыстаць сваю сітуацыю, выконвалі на Палессі ролю падобную да той, якую сярод першабытных народаў выконваюць плямённыя «чараўнікі».

Да падобных істот належалі таксама русалкі і «панічы» (русалкі мужчынскага роду), аднак вера ў іх ужо пад канец XIX стагоддзя пачынала гінець. Людзі, аднак, асабліва старэйшыя, верылі надалей, што русалкі калісьці існавалі, толькі цяпер чамусьці загінулі.

Цікава, што грошы ва ўяўленні беларусаў паказваліся людзям у постаці доманаў. Часам скарб дае аб сабе знаць агнём (золата агнём чырвоным, серабро — блакітным), часам прымае постаць людзей, звяроў, або мёртвых прадметаў.

Вялікую ролю ў жыцці беларусаў адыгрывалі рознага роду чары. Проста селянін знаў дзесяткі спосабаў уздзеяння на незалежныя ад яго волі сілы. Вера ў чары была ў палескіх вёсках вельмі моцная і ў многіх выпадках захавалася да нашых часоў.

З вышэй сказанага можа здавацца, што традыцыйны селянін з Палесся — гэта чалавек з абмежаваным светапоглядам, веруючы ў розныя, як бы мы сёння назвалі, «забабоны». Справа, аднак, не з'яўляецца так адназначнай, як бы гэта вынікала з простага супрацьпастаўлення: чалавек светлы — чалавек «забабону». Некаторыя этнаграфічныя запісы выдаюцца больш «светлымі» ад разважанняў найбольш адукаванага інтэлігента. Вось пачэрпнуты з Пяткевіча прыклад, які гучыць амаль як прызнанне філосафа - пантэіста:

«Як ета, — гаворыць жонка да мужа, — сягоння такое вялікае свята, а ты выбіраешся са сваёю пукаўкаю ў лес?

— А што я буду рабіць?

— Як што? А ў царкву, то ж усе людзі ідуць.

— Няхай ідуць: ім весела ў царкве, а мне ў лесе, слухаючы, як драздаы шчабечуць, салавейкі пяюць, або кулічкі заводзяць.

— Бязбожнік! Табе пасца свіней птушыны век, чым ся набожныя песні, чымся божае слова, што бацюшка чытае? Вось ужэ і звоняць!

— Няхай сабе балабаняць, а для мяне справядлівы звон, як сабака зайца гоніць, набожныя песні, калі салавейка пяе, а святое слова — кулічкова гутарка.

— Брацы, брацы! На том свеці падзенуць піш-чык на твой паганы язык.

— Брэхня там, дзе звоняць, выюць і мармычаць, а ў лесі божая праўда».

Нельга хіба больш дакладна выразіць веру чалавека лясоў, для якога найвышэйшай праўдай — шум лесу і спеў птушак.

Зараз язычаскія вераванні ў вёсках Беласточчыны ў асноўным загінулі. Засталася толькі сярод старых людзей вера ў тое, што даўней было мноства розных духаў, «страхаў» і г. д., а таксама некаторыя «чарадзейскія» практыкі бабуль - шаптух.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

пер там сядзіба ВРН) часта знаходзілася аказія завесці гутарку па-душах. Слова прырастала да слова і будаваўся давер. Сем санітараў пакляліся, што пойдуць у партызаны, каб толькі была зброя. Зброю меў Язэп.

Канчаўся месяц сакавік. Сонца прыпякала ўсё мацней і мацней. У гутарках рысаваліся планы недалёкіх баявых паходаў. Заставаліся лічаныя дні. І тады...

Роўна ў абед, 23 сакавіка 1943 года жандармы вывелі Язэпа Маркоўскага са шпітальнага пограба. Яго і Абрамовіча — таварыша па працы.

З беластоцкай турмы прывязлі яго ў Майданак 24 жніўня 1943 года. Усё папярэдняе разам са зверскімі катаваннямі ў беластоцкай турме выдавалася яму дзіцячай гульнёй у параўнанні з тым, што цяпер запаўняла кожную хвіліну яго ўмірання. Бо тут не жывуць людзі, тут толькі яны паміраюць.

За агарожай з калючага дроту, за высокімі вартаўнічымі вежамі выплывала на неба нясмелае асенняе сонца.

«Каб толькі вытрымаць» — думае Язэп.

— Інтэрнацыянал на чацвёртае поле! — крычыць нейкі афіцэр, — Юдэн — на пятае поле!

З сухім грукатам ляцяць на галавы дубінкі, як учора, як сёння, як заўтра.

Урэшце, пасля 12-ці гадзін, можна распраставаць здзеравянелыя ногі. Язэп ведае, што адзін дзень жыве даўжэй. Але вось звыш 20-ці тысяч яўрэяў гэтага дня — 3 лістапада 1943 года — пераўтварылася ў дым, што моташным пахам расплыўся далёка, шырока за Майданак.

2-га красавіка 1944 года яшчэ на досвітку аб'явілі трывогу. Паўтары тысячы вязняў не вярнулася назад ужо ў баракі. Гналі іх, як жывёліну.

«Калі павядуць направа, дык у газ-камеру, — меркаваў Язэп, — калі ўлева, значыць жыўцом у крэматорыю».

Зрабілася неяк горача. Не пачуў нават болю, калі дубінка смаганула яго па касцях.

Павялі, на шчасце, проста... У вагоны, а вагонамі ўглыб Райха — аж за Рэйн, у канцлагер Нацзалер.

Тут знайшліся землякі: Цімох Абрамовіч з Беластока, Лёня Стрэльчук з Бельска, Аляксандр Бужынскі з Грабаўца пад Бельскам і Федзя Васілюк з другога Грабаўца. Працавалі ў каменяломах. Рылі тунелі ў скалах. Ішла чутка, што немцы будуць будаваць там авіяцыйны завод. За драты ганялі іх толькі нанач.

ВІКТАР РУДЧЫК

ПАСЁЛАК ГАЙМАКЛЕС

Да канца бягучага года ў раёне Гаймаклесу Гайнаўка атрымае 250 кватэр, у тым 120 памяшканняў з цэнтральным ацяпленнем. Гэта першыя будынкі ў Гайнаўцы, у якіх заінсталявана цэнтральнае ацяпленне.

Наступныя два будынкі з 84 кватэрамі будуць аддаgны ў карыстанне ў першай палавіне 1965 года. Трэба падкрэсліць і тое, што будуе дамы ў Гайнаўцы Беластоцкае будаўлянае прадпрыемства прамысловага будаўніцтва і яно датэрмінова вывязваецца са сваіх абавязкаў.

Тэкст і фота: М. Х.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

НОВАЯ РОЛЯ БУЛЬБЫ

Радзімай бульбы з'яўляецца Амерыка (Чылі, Перу, Балівія). Адтуль яна трапіла ў Еўропу. У Польшчу бульбу прывезлі з Аўстрыі. Спачатку яна займала малыя куткі ў агародзе, а потым зрабілася адной з найважнейшых палявых раслін. Сёння цяжка ўявіць сабе, што ёсці, як няма бульбы. Выдатна ведаем і вадкі выраб з бульбы пад назвай «чыстая». Немалое зацікаўленне ў нас бульбай праз прызму бутэлькі.

Але бульба знаходзіць і іншае прымяненне. Прамысловыя высокакрухмалістыя гатункі (15—18% крухмалу) прызначаюцца на выраб крухмалу. З бульбы робіцца таксама і глюкоза, або просты цукар, які прымяняецца, напрыклад, пры сінтэзе вітаміна С. На гэтыя прадукты вельмі высокія цэны на сусветным рынку.

Нядаўна ў Ломжы адкрыта фабрыка, якая будзе перарабляць бульбу на крухмал. Пабудова фабрыкі каштавала каля 270 млн. зл., фабрыка будзе перарабляць 1000 тон бульбы на суткі, дасць нам крухмал, а ў будучым годзе — глюкозу. Дзякуючы аўтаматызацыі, ломжынская фабрыка патрабуе ў 3 разы менш рабочых, чым падобныя фабрыкі са звычайным абсталяваннем. Гадавая вартасць прадукцыі складае 300 млн зл.

Людзі цікавяцца, чаму крухмальня, а не, напр., фабрыка халадзільнікаў? Адказ просты. У нас штогод бывае каля 180 000 га бульбы. Ва ўсёй паўднёва-ўсходняй паласе глебы лёгкія, вельмі добрыя пад бульбу. Значыць, прыродную базу сыравіны маем. Бульба высокай якасці.

Гэта вялікія шанцы. Фабрыка ў Ломжы за сезон пераробіць 160 000 тон сыравіны. Пры сярэдняй ураджайнасці такая колькасць бульбы павінна займаць 10 000 га. Сяляне атрымаюць за гэтую бульбу 100 млн. зл.

І яшчэ адна справа. Фабрыка мае сваю агранамічную службу, якая будзе даваць сялянам добрыя прамысловыя гатункі бульбы, будзе весці сельскагаспадарчыя курсы. Справа не толькі ў высокіх ураджаях, але і ў высокай якасці сыравіны. Чым большы працэнт крухмалу, тым вышэйшая на бульбу цана. Фабрыка можа прадукаваць крухмал найлепшай якасці, і ён можа быць прызначаны на экспарт.

Шматлікім плантатарам трэба прыпомніць, што пад бульбу неабходны гной (250—300 ц/га), або палавіна гэтай нормы, калі бульбу садзім пасля азімай мяшанкі. Пры 300 ц/га даем 20—25 кг азоту, 16 кг фосфару і 40—50 кг калію.

Падлічана, што 100 ц гною дае ў сярэднім павелічэнне ўраджаю на 22 ц, 1 кг азоту — на 50—90 кг, 1 кг калію — на 20 — 40 кг, а фосфар садзейнічае павелічэнню крухмалу ў бульбе.

Да высокай вартасці беластоцкай харчавой бульбы далучылася і прамысловая бульба. Гэта таксама шанцы заробкаў польскіх злотых і... долараў.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

ЦІ ВЕДАЕШ, ШТО...

ФАКТЫ АБ СТАНЕ ЗДАРОЎЯ У БЕЛАСТОЦКІМ ВАЯВОДСТВЕ

...Маем цяпер 28 бальніц з 6 187 месцамі.

...Карэт хуткай дапамогі 129.

...Пунктаў аховы здароўя 89, пунктаў фельчарскіх 110, пунктаў акушэрскіх 110.

...У 1960 годзе людзі бясплатна далі 1561 літраў крыві.

...На 1000 жыхароў у 1963 годзе радзілася ў нас 21,5 дзяцей, памірала 8,1 асоб; на 1000 нованароджаных памірала 66 (у краіне ў сярэднім 49).

...Найбольш нованароджаных дзяцей памірае ў павеце Кольна — 103,4 (увесь час гаворка аб 1000 нованароджаных), далей Алецка — 95,4, Ломжа — 84,9. Найменш у Сакольскім — 40,6, Беластоцкім — 44,3. Смяротнасць у Гайнаўскім на 4 месцы — 47,3, Бельскі на 8 — 56,9.

...Цікава прадстаўляецца параўнанне лекарскіх спецыяльнасцей у сучасны момант (гаворка аб лекарах І і ІІ ступені). На 435 лекараў — спецыялістаў выпадае 66 хірургаў, 69 — дзіцячых, 58 — гінеколагаў, 20 — псіхіятраў, 13 — неўролагаў, толькі 11 ад заразных хвароб. Патрэбу спецыялізацыі дыктуе жыццё: хваробы заразныя нас не могуць знішчыць, але лячэнне спосабам хірургічным — гэта медыцына будучыні. Адносна псіхічна-нервовых хвароб (разам 33 лекары) можна сказаць толькі адно, што ў высока развітых грамадствах крывая гэтых хвароб ідзе раптоўна ўгору, разам з ростам жыццёвага ўзроўню. Сумнае, ды праўдзівае — нічога не зробім і не перастанем з-за гэтага хацець лепш жыць.

...Найлепш насычаны лекарамі горад Беласток — 1 812 жыхароў на 1 лекара; у некаторых паветах так: найлепш Элк — 4 297 на аднаго, Высокае Мазавецкае — 5 093. Найгорш Кольна — 14 350 на аднаго лекара, Монькі — 10 168. Дуброва — 8 871. (Ці не мае гэта сувязі з вялікай смяротнасцю новароджаных у тых жа паветах?).

...Найбольш месц у бальніцах прыпадае на хворых псіхічна-нервовых — 1 330, далей хірургія — 1 082 і ўнутраныя 1 046. Той самы вывад насоўваецца, што пры спецыялізацыі лекараў.

...Аптэк у ваяводстве 74, у паветах толькі ў адным ёсць адна-адзіная аптэка — у Сейнах. У Беластоку іх 12, у Беластоцкім павеце — 8, у Сямяціцкім — 6, у Гайнаўскім — 5.

...Аптэчных пунктаў, гэта пераважна ў вёсках, 170.

Так, падалі мы некалькі даных, некалькі лічб чытачу, якія нашага ўдумлівага жыхара напэўна зацікавяць, і які зможа над імі думаць.

(вл)

У АРЭХАВІЧАХ УСЕ ВУЧАЦЦА

Да Арэхавіч дайшоў я пад вечар і запытаў пра солтыса. Людзі паказалі мне невялічкую хату пасярэдзіне вёскі. У хаце сястра солтыса, Анна, сядзела над вялікай горбай кніжак і нешта пільна чытала.

— Вучуся завочна, — сказала яна, — у сельскагаспадарчым тэхнікуме ў Дайлідах. Ужо ў IV класе.

А потым яшчэ дадала:

— І солтыс таксама вучыцца, у восьмым класе на вячаровай школе ў Бельску.

Адкрыліся дзверы і да хаты ўвайшло дзвюх маладых хлопцаў, нешта талкуючы паміж сабою аб ЛьЗС-е.

— Солтыса вы не бачылі? — запытаў я.

— Я з'яўляюся солтысам, — адказаў адзін з хлопцаў.

Солтыс Сяргей Мамотка, хаця малады (20 год), цешыцца ў сваёй вёсцы вялікім аўтарытэтам і пашанай. Праз некалькі гадоў быў ён старшынёю мясцовага гуртка ЗМВ і праз увесь час гурток працаваў на выдатна. Члены гуртка арганізавалі мастацкую дзейнасць, давалі пастаноўкі п'ес, бралі ўдзел у працах грамадскім чынам.

Ёсць у нас многа вёсак, у якіх існуе многа розных арганізацый, пакліканых да вядзення культурна-асветнай дзейнасці ў вясковым асяроддзі. Не заўсёды аднак вядуць яны гэтую дзейнасць у належнай ім меры.

Нельга гэтага сказаць аб Арэхавічах. Бо хаця існуе тут некалькі арганізацый, усе яны актыўна дзейнічаюць узбагачаючы культурна-асветную актыўнасць вёскі.

І так, напрыклад, ЗМВ у гэтым годзе сарганізавала гурток сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, які вядзе аграном з Аўгустова, павятовы саюз сельскагаспадарчых гурткоў сарганізаваў сельскагаспадарчы курс для старэйшых. Ліга жанчын сарганізавала курс кройкі і шыцця, а таксама курс варэння, ЛьЗС арганізуе спаборніцтвы са спартыўнымі камандамі ў суседніх вёсках.

Як бачым, у Арэхавічах усе недзе чагосьці вучацца.

— Без навукі цяпер нічога, — гавіраць у Арэхавічах, — нават гэтыя штучныя ўгнаенні, калі не ведаеш як — не пасееш.

(п)

Соўцы высакароднага і шляхетнага

АДНАГОДКІ ВЯЛІКАГА ПКВН

«З малых год я марыла стаць настаўніцай. У гэтай справе вялікі ўплыў на мяне зрабіла мая мама, якой таксама давялося працаваць у школе. І мае мары збыліся: я стала настаўніцай. У школе ўжо працавала адзін год. Першыя мае дні ў школе! Якая перамена ў жыцці.. Ужо з першых урокаў я пакахала настаўніцкую працу, нягледзячы на тое, што працы было шмат, бо працавала я ў сямігодцы з трыма настаўнікамі. За год я вельмі палюбіла дзяцей — гэтых жвавых істот, якія маюць у сабе столькі радасці і захаплення жыццём. Па меры майго пазнавання таямніц выхавання і навучання ўжо на ўласнай практыцы я пераканалася, якую вялікую ролю ў асяроддзі дзяцей адыгрывае настаўнік. Вельмі памыляецца той, хто верыць словам народнай прыказкі: »Якім ягня нарадзілася, такім яго і воўк з'есць». Так, на чалавека, на яго характар вялікі ўплыў мае выхаванне, усё, чаго навучаць і к чаму нахіляюць яго бацькі, школа і само жыццё. Я часта задумвалася над тым, чаму дзеці мяне слухаюцца, чаму яны пачынаюць мяне любіць і, здаецца, гэта атрымалася само сабой. Проста ўвесь гэты год на ўроках я захоўвала павагу, а на перапынках гуляла з дзяцьмі як... дзіця. Намагалася як найболей назіраць за імі, пазнаваць іх псіхіку. Можа гэта і прычынілася да таго, што між мною і маімі выхаванкамі — вучнямі завязалася сапраўднае сяброўства».

НІНА ЛЕМЕШ

Цялушкі, Бельскі павет

«Настаўніцай я працую толькі год. Але нягледзячы на гэта я ўжо здабыла значны вопыт і перажыла цікавыя выхаваўчыя моманты. Я працую ў вёсцы Кнышэвічы Сакольскага павета, а сама ж я з Гайнаўскага павета. Калі я ўпершыню прыехала ў Кнышэвічы, гэтая вёска зрабіла на мяне даволі карыснае ўражанне. Вельмі добра я сябе адчувала ў маім першым месяцы працы, бо адразу ж, з першых хвілін побыту, пад сваю апеку ўзялі мяне дзеці. Маё перакананне, якое вынесла з Педагагічнага ліцэя ў Бельску, аб тым, што дзеці і... кветкі — гэтак самае прыгожае на свеце — умацавалася. Дзеці вельмі ахвотна выконваюць разныя працы,

Палеміка

Мой голас у дыскусіі па прычыне артыкула Уладзіміра Паўлючука «Мары аб свеце адзіноцтва» (47 нр «Нівы» ад 22. XI. 1964 г.).

МАРЫ АБ СВЕЦЕ АДЗІНОЦТВА

Мне здаецца, што адзіноцтва не заўсёды з'яўляецца згубным у сваіх выніках. Здараюцца выпадкі, што чалавек знаішоўся сапраўды на ўскраіне жыцця і тады абавязкова патрэбна яму блізкая, дапаможная рука. Вельмі добра, калі яна ў адпаведным часе знойдзецца, аднак больш за ўсё нікто яе не падае — родзіцца адзіноцтва.

Я таксама перанёсся з вёскі ў горад, шукаў блізкіх — не знайшоў, а блізкія неаднойчы не пазнавалі мяне. Перастаў шукаць блізкіх і сам не ведаю, калі перанёсся ў свет адзіноцтва. Няма каму сказаць аб сваіх клопатах, а расказваць усім — значыць асмяшыцца.

Стараецца тады чалавек сам бароцца са сваімі клопатамі. Сам сябе шкадуе, сам сябе памагае і сцеражэцца перад цікавым чалавечым вокам. Кніжка, кіно і думкі — гэта аднак ужо адзіноцтва.

Мне здаецца, што адзінокі чалавек з'яўляецца больш творчым.

Возьмем, аднак, прыклады.

Колі памерла жонка. Ужо больш двух месяцаў адчувае ён сябе вельмі адзінокім. Застаўся яму толькі іх сын — Міхась. Калі хто-небудзь пачне з ім гаварыць, ён чуе, як слёзы ціснуцца яму ў вочы. Заціскае зубы, адварочваецца, — ён жа мужчына. Ніхто не можа пазнаць яго ўнутраную боль. Стараўся ён ужо некалькі разоў расказваць сваім блізкім. Так, кожны з іх спачуваў Колі, ківаў галавою.

— Цяжка маеце цяпер? Не сумуй, усё пройдзе, знойдзеш жонку. У гэтым часе Коля бачыў на іх тварах вялікі спакой, яго боль быў ім сапраўды чужым болем. Потым пачыналі расказваць аб гэтым, як іх жонкі добра вараць, шыюць і другія справы. «А мая ж жонка была лепшая ад усіх жонак», — думаў Коля і боль нарастаў у яго грудзях, заціскаў у горле. Ён нікога так не кахаў у жыцці, як Ніну — жонку.

Коля працуе ў фабрыцы і чуецца толькі тады добра, калі яго такарны станок гудзе, а ён выточвае на ім усялякія прадметы. Толькі тады аб усім забывае. Праца цяжка. Вяртаецца дахаты змучаны, мыецца, паможа Міхасю рашыць задачы, потым думае, як больш трэба дакладна працаваць, каб больш зрабіць і лепш, урэшце засынае.

Грышка зрабіў жыццёвую памылку. Адсядзеў два гады турмы. Калі вярнуўся да свайго месца працы, яго да працы не прынялі. У кожным месцы, калі даведаліся, што быў караны, далікатна адсылалі ў другое месца, тлумачылі яму, што ўсе месцы заняты. Больш 3 месяцаў шукаў Грышка працы, урэшце па інтэрвенцыі пракурора далі яму працу. Страціў Грышка веру ў добрых людзей. Адзін пракурор, які абвінавачваў яго ў судзе, падаў яму руку ў самых цяжкіх хвілінах жыцця. Цяпер нікому не расказвае аб сваіх клопатах. Калі хто-небудзь яму жаліцца, ён заўсёды паможа, аднак сам у нікога не раіцца. Парад і дапамогі шукае ў кніжках. Людзі кажуць, што ён неяк адгарадзіўся ад людзей, нікому не расказвае аб сваіх клопатах, і нікога не пытаецца, а такі добры, разумны, працавіты. Грышка сам ведае, што быў выкінуты на востраў жыцця. Цяпер «разбітак» пачаў жыць. Ніхто не памятае, што Грышка прышоў да іх з турмы, аднак Грышка аб гэтым не забывае. Ён навучыўся цаніць праўду і працу.

Коля і Грышка — гэта людзі адзінокія. Коля і Грышка ў адзіноцтве знайшлі працу. Працуючы чалавек забывае аб адзіноцтве, яму не трэба блізкіх. Праца заступае яму іх, а яны добра чуюцца толькі тады, калі ніхто ім у гэтым не перашкаджае.

Сапраўды, чалавеку часам хочацца «паплятківаць», аднак больш здаровым з'яўляецца шчаслівае адзіноцтва, калі чалавек патрапіць яго зразумець.

Адзіноцтва аднак трэба шукаць толькі тады, калі сапраўды яго патрабуеш, у іншым выпадку можа быць згубным.

МІКОЛА БЕРАЗАВЕЦ
Супрасль

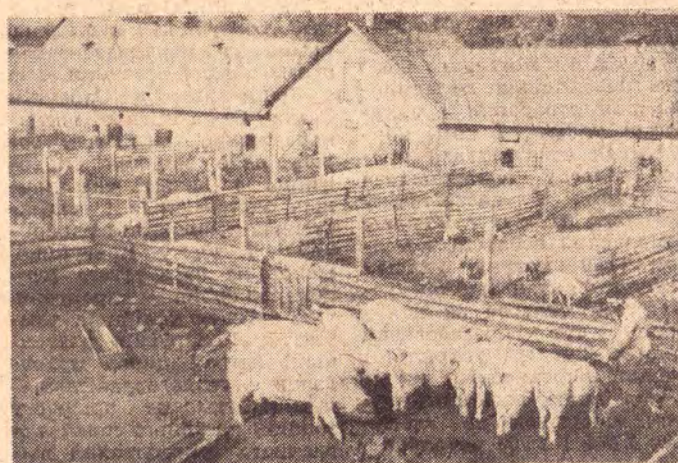
ЗГРАБНЫЯ ХАТЫ

якія бачым перад сабою — гэта ПГР Геранімова, адзін з нямногіх ПГР-аў у нашых ваколіцах. Яго роля ў развіцці пародзістай гадоўлі ў прымікалоўскіх вёсках ёсць відавочная. Так сказаць, геранімоўскай спецыяльнасцю з'яўляецца гадоўля адборных свінаматак для патрэб сялянскіх гаспадарак, а таксама пародзістай жывёлы.

Свайго часу Геранімова было прыкладам карыснасці механізацыі палявых работ. Цяпер навакольныя сельскагаспадарчыя гурткі маюць ужо сваю тэхніку, свае трактары і нават па некалькі трактараў, як у Пяньках ці Новай Волі. Дарэчы ўспомніць, што за гэты час ПГР-аўская гаспадарка таксама павялічылася, прыбыло шмат новых машын. Каля кузні, якая памятае хіба яшчэ паншчыну, механікі спешна працуюць над бягучымі рамонтамі. Якраз застаў я механіка Аляксандра Саковіча і трактарыста Станіслава Казікоўскага, які нецярплівіцца дапамагчы яму ў рабоце.

Тэкст і фота — С. Я.

ШКОЛА ДОБРАЙ ГАСПАДАРКІ

Школамі добрай гаспадаркі можна было б назваць існуючыя ў многіх нашых вёсках школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі (СПР-ы). Праграма гэтых школ цесна звязана з практычнай працай на гаспадарцы, улічвае ў адпаведных прапорцыях засваенне слухачамі тэарэтычных ведаў і практычнае іх выкарыстанне на сваіх гаспадарках. І таму навучальны год у СПР канчаецца не вясною, як у іншых школах, але восенню, калі можна спраўдзіць, як вучні вырасцілі засвоеныя веды ў практыцы.

У Клюковічах (Сямяціцкі павет) закончэнне навучальнага года адбылося 24 кастрычніка. Пры гэтай аказіі ў школе арганізавана выстаўку дасягненняў вучняў СПР-у, на якой паказана найбольш цікавыя плады вырошчвання вучнямі ў час іх прадукцыйных вопытаў. На выстаўцы можна было ўбачыць агромных памераў буракі, моркву, капусту і г. д.

— З усяго відаць, — звяртаемся да выкладчыка сельскагаспадарчых прадметаў у Клюковіцкай СПР Патра Галімскага, — з усяго відаць, што школа ваша выпускае добра падрыхтаваных, разумеючых сваю прафесію, гаспадароў.

Настаўнік усміхаецца і адказвае няясна.

— З гэтымі гаспадарамі, то не зусім гэтак, як вы кажаце.

— Чаму?

— Большасць нашых выпускнікоў стараецца або пайсці далей вучыцца, або шукае недзе працы па-за гаспадаркай.

І сябра Галімскі пачаў пералічваць, што робяць выпускнікі іх школы: адзін працуе ў ГРН у Тымянцы, адзін у ГРН у Клюковічах, адзін аграномам у Дзятковічах, у клубе «Руху» — і г. д. Многа моладзі пасля заканчэння СПР пайшло вучыцца далей, найчасцей у школы звязаныя з сельскай гаспадаркай. Тры асобы вучыцца карэспандэнцыйна ў сельскагаспадарчым тэхнікуме ў Дайлідах. Частка маладых людзей, закончыўшых СПР застаецца, аднак, дома. І яны будуць напэўна ў будучыні прыкладнымі гаспадарамі.

Уплыў школы на ўводжанне новых метадаў гаспадарання назіраецца ўжо цяпер. Вынікі, якія атрымліваюць вучні школы на сваіх эксперыментальных участках, не застаюцца незаўважанымі клюковіцкімі сялянамі. У вёсцы назіраецца павышэнне вырошчвання агародніны, кармавых культур, паляпшэнне угнаення, наладжванне кампостаў і сіласаў. (п)

трэба толькі адпаведна імі пакіраваць. Калі ж настаўнік імкнецца да гэтага, яны і любяць яго. Памятаю адзін момант з маёй выхаваўчай практыкі. Было гэта так. Гарцэры нашай школы мелі правесці сход членаў сваёй арганізацыі. І ўсё было б добра, калі б сярод іх не знайшліся такія, якія не могуць жыць без балагану. Тут ім надарылася да гэтага аказія. Даведаўшыся пра гэта, у паразуменні з цэлым атрадам я рашыла заняцца адным (найбольш вінаватым) сярод гэтых вучняў. Спачатку мы рашылі выключыць яго з арганізацыі. Але тут прыйшлі мне з дапамогай самі вучні. Нічога ж вялікага выкінуць кагосьці са свайго калектыву! Нашым жа заданнем з'яўляецца перавыхаваць яго. І гарцэры ўзялі пад сваю апеку гэтага нездысцыплінаванага хлопца. У выніку іх уздзеяння ён у прысутнасці ўсёй гарцэрскай арганізацыі папрасіў прабачэння за свае ўчынкі, абяцаючы паправіцца. І трэба сказаць, што ён выканаў сваё абяцанне. Потым мы былі вельмі задаволены з яго паводзін. Але не ўсё, што я вывучала ў ліцэі і ў чым я глыбока пераканана, можна прымяніць на практыцы. Гэта датычыць рознага роду сучасных дапаможнікаў у навучанні. У вёсцы, дзе я працую, няма электрычнага святла. І вось амаль усё тое, што звязана з электрычным токам, трэба выкладаць дзецям, абапіраючыся на іх веру ў маё слова, бо нікаторыя з іх, па праўдзе кажучы, і не бачылі электрычнага святла. Аднак я веру, што гэта прагаленне надоўга. У агульнаграмадскім імкненні да прагрэсу і штораз лепшых умоў працы і жыцці і наш глухі куток з бегам часу зраўняецца з перадавымі мясцінамі нашай краіны.

НІНА САМУСЬ
Кнышэвічы, Сакольскі павет.

«Яшчэ ў пачатковай школе я намервалася стаць настаўніцай. Пасля заканчэння школы і здабыцця кваліфікацый пачала працаваць у сямікласнай школе. Спачатку я пазнаёмілася з класам, у якім мела быць выхавацельніцай. Хутка я прывыкла да сваіх дзяцей. Але вось аднаго дня ў маім класе нешта здарылася. Вучань трэцяга класа атрымаў двойку. Зараз жа пасля таго, як я аддала яму сшытак з двойкай, выцер гумкай ацэнку, склаў у сумку свае сшыткі і кнігі, устаў з парты, намераваючыся ўцякаць са школы. Мне ўдалося пераканаць яго, што ён можа выправіць сваю ацэнку, калі адпаведна падрыхтуе ўрокі, і можа нават стаць добрым вучнем. Я захавала пры гэтым знешні спакой і настойлівасць. Але ўнутры ў мяне ўсё дрыжала. Гэты выпадак зрабіў на мяне глыбокае ўражанне. Я ўвачавідкі пераканалася, якую вялікую ролю адыгрывае ў жыцці вучня настаўнік. Я вельмі палюбіла дзяцей, прывыкла да іх і адчуваю, што мне было б надзвычай цяжка з імі расставацца».

МАРЫЯ НАЛЯВАЙКА
Цісоўка, Беластоцкага павета

НАФТА, РУДА І ВУГАЛЬ — У НЕТРАХ БЕЛАРУСІ

Да нядаўняга часу ў шмат якіх геолагаў існавала думка аб малой перспектыўнасці Беларусі на розныя карысныя выкапні. Гэта думка грунтавалася на спецыфічнасці геалагічнай будовы тэрыторыі рэспублікі, дзе больш старажытныя, у асноўным марскія, перспектыўныя адкладанні перакрыты малаперспектыўнымі адкладаннямі ледніковых парод. Аднак за апошнія гады геолагі поўнасцю абвергнулі думку наконт немагчымасці адшукаць на тэрыторыі рэспублікі мінеральную сыравіну, акрамя гліны, пяскоў, гравію.

Тое, што на тэрыторыі Беларусі павінна быць нафта, геолагі меркавалі даўно, але асабліва інтэнсіўныя пошукі гэтага «чорнага золата» былі арганізаваны ў 1948—1949 гадах, калі пры бурэнні глыбокіх шчылін у раёне Нароўлі і Мазыра ў першыню былі атрыманы ў вынятых з глыбінь адкладаннях прымазкі вадкай нафты.

Шмат часу спатрэбілася геолагам для таго, каб у дэталях вывучыць і разабрацца ў вельмі складанай геалагічнай будове Прыпяцкай упадзіны, дзе, паводле меркавання геолагаў, у далёкім мінулым былі ўсе неабходныя перадумовы для стварэння і захавання нафты. І вось карпатлівая шматгадовая праца геолагаў завяршылася поспехам. У кастрычніку 1964 года паблізу г. Рэчыцы Гомельскай вобласці з глыбіні 2 000 метраў ударыў першы фантан нафты, дэбіт якой указвае на наяўнасць тут прамысловай нафты. Тут жа ўскрыты і іншыя нафтаносныя гарызонты яшчэ дзвюма буравымі шчылінамі на глыбінях 2 600 і 2 900 метраў.

З адкрыццём буйнага Рэчыцкага месцанараджэння нафты расшыраюцца перспектывы Беларусі на пошукі іншых падобных нафтавых месцанараджэнняў не толькі ў межах Прыпяцкай упадзіны, а і ў іншых раёнах рэспублікі. Гэта дае нам падставу меркаваць, што ў недалёкім будучым Беларусь стане адным з нафтаносных раёнаў краіны.

Не трэба забываць, што такія карысныя выкапні, як нафта і газ, калійныя солі, руды чорных металаў, — гэта не толькі геалагічныя паняцці. Гэта — сыравінныя рэсурсы прамысловасці, якія патрабуюць эканамічнага падыходу і эканамічнай ацэнкі. Рэчыцкае месцанараджэнне, як ні адно іншае, размешчана ў вельмі спрыяльных географа-эканамічных умовах.

За апошнія гады геолагамі рэспублікі выяўлена, разведана і перададзена для прамысловага асваення адно з буйнейшых у Савецкім Саюзе Старобінскае месцанараджэнне калійных солей, якое таксама знаходзіцца ў вельмі спрыяльных эканамічных і геаграфічных умовах для распрацоўкі і збыту прадукцыі. Цяпер на базе гэтага месцанараджэння працуюць ужо буйныя калійныя камбінаты. Беларускія разведчыкі нетраў цяпер праводзяць геолагаразведвальныя работы па прыросту запасаў калійных солей для значнага расшырэння вытворчасці калійных угнаенняў. І тут ёсць добрыя вынікі. Выяўлены настолькі вялікія запасы калійных солей, што іх будзе дастаткова не толькі для задавальнення патрэбнасці ў гэтай сыравіне Беларусі, але і суседніх рэспублік.

Геолагамі Беларусі нядаўна адкрыта і перададзена прамысловасці буйнае месцанараджэнне шкляных і фармовачных пяскоў «Леніна» Гомельскай вобласці з запасамі, дастатковымі для поўнага забеспячэння шкляной і ліцейнай прамысловасці Беларусі з улікам перспектыў іх развіцця. Якасць гэтай сыравіны месцамі настолькі добрая, што на базе гэтага месцанараджэння магчыма будаўніцтва завода па вырабу крышталю і высакаякаснай пасуды.

На поўдні Беларусі, у раёне Жыткавіч, выяўлена месцанараджэнне кааліну.

Шматгадовыя геалагічныя даследванні дазволілі на ўсходзе рэспублікі выдзеліць перспектыўныя плошчы запасаў фасфарытаў.

У апошнія гады геолагамі вытворчых і навукова-даследчых арганізацый праведзена вялікая работа па выяўленню ў нетрах Беларусі жалезнай руды, руд каляровых і іншых металаў. У мінулым годзе ў некаторых раёнах Гродзенскай вобласці на глыбінях, даступных для распрацоўкі, сустрэты пражылкі руд магнетыт-марцітавага саставу. Цяпер на гэтых плошчах праводзяцца геалагічныя даследванні, якія дазволяць выдзеліць найбольш перспектыўныя ўчасткі для пастаноўкі на іх у бліжэйшы час пошукава-разведвальных работ на чорныя і каляровыя металы.

Глыбокі аналіз геалагічных матэрыялаў указваў геолагам на наяўнасць у старажытных адкладаннях Прыпяцкай упадзіны нязначных скапленняў бурых вугаляў. У выніку далейшых геалагічных даследванняў устаноўлена наяўнасць тут не толькі бурых, але і каменных вугаляў. Знойдзеныя пласты каменных вугаляў залягаюць на глыбінях, прыймальных для горнай здабычы і характарызуюцца параўнальна нядрэннай якасцю.

Прыкладна ў гэтых жа раёнах Прыпяцкай упадзіны і ў некаторых раёнах Брэсцкай упадзіны асобнымі буравымі шчылінамі нядаўна выяўлена некалькі пластоў гаручых сланцаў, якія заслугоўваюць увагі для далейшага вывучэння іх глыбіні залягання, плошчы распаўсюджання, якасці і іншых параметраў неабходных для прамысловай ацэнкі месцанараджэння. Гаручыя сланцы з'яўляюцца тонкапластавай пародай марскога або азёрнага паходжання, утрымліваюць вялікую колькасць арганікі, ад чаго пласцінкі гаручых сланцаў загараюцца нават ад запалкі.

У прамысловасці гаручыя сланцы могуць быць выкарыстаны як цвердае паліва, у працэсе перапрацоўкі з гаручых сланцаў могуць быць атрыманы вадкае паліва і гаручы газ, а таксама хімічная сыравіна.

Мінеральная частка гаручых сланцаў застаецца ў выглядзе попелу пасля згарання арганікі і можа быць выкарыстана ў вытворчасці цэменту, цэглы і ў якасці ўгнаення.

Я спыніўся толькі на самых галоўных карысных выкапнях, якія ўжо выяўлены і пастаўлены на службу нашай народнай гаспадаркі. Але яшчэ большая колькасць розных відаў карысных выкапняў, зусім нам не вядомых, тоіцца ў нетрах беларускай зямлі і чакае дапытлівага вока геолага.

П. ЛЕАНОВІЧ
старшыня Дзяржаўнага вытворчага геалагічнага камітэта БССР.

Чацвёрка коней з грацыёзна выгнутымі шыямі, здаецца, толькі і чакае сігналу возчыка, каб шпарка ірвануць наперад. Гэты малюнак аздабляе грэчаскую амфору VI ст. да нашай эры. Амфора знаходзіцца ў Метрапалітэн — музеі ў Нью-Йорку. (а-ся)

ГУРМАНЫ У КЛЕТКАХ

Слон «Бабо» першым сярод сваіх ленінградскіх родзічаў здагадаўся глянуць на мастацтва шаўцоў з гастранамічнага пункту гледжання. Ён з задавальненнем з'еў... новае дэмісезоннае паліто свайго служыцеля.

Для суседа «Бабо» — маньчжурскага жураўля, які вырашыў «вызначыцца» ў галіне нумізматыкі, гэта закончылася сумна. Журавель загінуў ад меднага атручвання, праглынуўшы 27 манет. Другую птушку — афрыканскага страуса загубіў мужчынскі кішэнны гадзіннік з ланцужком.

Не ў прыклад птушкам добра настроены і здаровы морж «Малышка», хоць, як паказаў рэнтген, у яго страўніку скапілася больш кілаграма манет.

Каб не распаўнець

Аказваецца, тыя, хто прымае ежу два разы ў суткі, назапашваюць большую колькасць тлушчу, чым тыя, што ядуць праз кожныя чатыры гадзіны. Гэта ўстанавілі чэшскія ўрачы, якія правялі даследванні на 450 здаровых мужчынах Прагі.

Эксперыментатары лічаць, што арганізм чалавека, які прымае ежу ў невялікай колькасці і некалькі разоў у дзень, здольны хутка яе перапрацаваць. Такі арганізм не мае стымулу да назапашвання тлушчу. Арганізм, які атрымлівае «падмацаванне» рэдка, імкнецца зрабіць запасы тлушчу.

Рэвалюцыя на Кубе перамагла. Былыя салдаты Фідэля Кастра рушылі ў бой супроць неписьменнасці народу, многія з іх працуюць настаўнікамі ў народных школах. (ся)

Ісландцы жывуць з лоўлі рыбы, якую сушаць вось на такіх устаноўках, будаваных на беразе мора. (ся)

ЮРЫЙ ДОЛЬД-МІХАЙЛІК
БАРОН ФОН ГОЛЬДРЫНГ
пасля вайны

— Дык з чаго пачнем, добры мой геній?

— З разведкі, вядома. Калі вы пачакаеце мяне тут з гадзіну...

— А можа, мы б пайшлі на пошукі разам, — пяўпэўнена і нават лісліва запрапанаваў Хейендопф.

— Каб сапсаваць усю справу? Ваша форма прыцягвае ўвагу, як-ніяк, а вы заваёўнік, я ж у цывільным і з паходжання — вы гэта ведаеце! — немец. Мяне не будуць баяцца.

— Так то яно так... Але я захварэю ад нецярпення! Вы хоць не бавіцеся больш гадзіны... Слова гонару, я тут месца сабе не знайду!

Не вярнуўся Сомаў ні праз гадзіну, ні праз дзве. Ён прыйшоў да зусім збянтэжанага Хейендопфа толькі а восьмай вечара, яшчэ больш узбуджаны і радасны, чым пайшоў.

— Усё добра. Пашанцавала! Маеце такую ўдачу, што ўсё жыццё мяне будзеце ўспамінаць. Вось вам адрасы: заўтра роўна а чатырнаццатай вы зойдзеце ў гэту кватэру. Вас сустрэне стары, і вы яго спытаеце: «Фрау Эльза дома»? Ён адкажа: «Вы ад Карла? Заходзьце»! Смела ідзіце за ім у сутарэнне. Іконы я выбраў — васемнаццаць штук. Пра цану не дамаўляўся — таргуйцеся за кожную, хоць запросіць ён, мне здаецца, не так ужо і многа: па ўсяму відаць, небарака ў цяжкім становішчы. Нават шкадую, што мой

самалёт адлятае ў чатырнаццаць дваццаць пяць. У двух мы гэту справу правярнулі б хутчэй... А цяпер спаць...

Хейендопф выехаў на другі дзень з Берліна не раніцой, як абяцаў Думбрайту, а толькі а пятай дня. Гэта яго крыху бянтэжыла, але адначасова ён быў і бясконца задаволеным: на заднім сядзенні ляжалі ўсе васемнаццаць ікон. На сваё шчасце, ён не ведаў, што вязе сапраўднае смецце, на скорую руку сабранае для таго, каго ён ведаў, як містэра Сомава, яго сябрамі.

А Грыгорый Ганчарэнка ў гэты час ужо сядзеў у рэстаране аэрапорта паблізу Парыжа, укінуўшы ў паштовую скрынку паштоўку, напісаную Думбрайтам, крыху падрапаную іменна там, дзе быў тэкст. Якіх выпадковасцей толькі не бывае з карэспандэнцыяй, што трапіла ў рукі няўважлівых паштальёнаў!

*

Вярнуўшыся ў Фігерас, новы выхавацель Фрэд Шульц з галавой акунуўся ў работу. На працягу дня ён паспяваў пабываць усюды: у аўдыторыях, дзе праводзілася тэарэтычнае навучанне; у спартыўнай зале, дзе выхаванцаў навучалі боксу, джыу-джытсу і розным іншым прыёмам, у лабараторыях, дзе правяралася і ўдасканальвалася практычнае засваенне тэарэтычнага курсу з такіх спецыяльных дысцыплін, як радыёсправа, фатаграфаванне, шыфраванне; на стрэльбішчы; у пакоі кожнага са сваіх падапечных.

— Як бачыце, я не памыліўся ў сваім выбары. Шульц накінуўся на работу, як галодны чалавек на хлеб, — з задавальненнем канстатаваў Нунке на першай жа вузкай нарадзе кіраўніцтва школы.

— Выключная энергія! — згадзіўся Шлітсен. — І я не раіў бы больш адцягваць яго для выканання такіх асобных даручэнняў, як паездка ў Мюнхен. Выхаваўчы працэс — гэта працэс бесперапыннага нагляду, уплыву, найменшага аслаблення...

— Зразумела, зразумела, — паспяшаўся згадзіцца

Нунке, які не мог цярпець прапісных ісцін, што так любіў абвяшчаць схільны да рэзанёрства Шлітсен.

Неўзабаве Фрэд Шульц быў ужо ў курсе ўсіх спраў школы і добра азнаёміўся з яе структурай.

Апрача рускага аддзела, школа мела яшчэ і аддзелы нямецкі, венгерскі, румынскі, польскі, чэхаславацкі, балгарскі, у стадыі арганізацыі быў аддзел югаслаўскі. Але ўсе яны былі пабудаваны амаль аднолькава і, калі ўжыць школьную тэрміналогію, складаліся з чатырох класаў.

Першы клас — падрыхтоўчы — размяшчаўся ў некалькіх адасобленых адзін ад аднаго будыначках за аколіцай Фігераса. Прывезенага ў Іспанію іншаземца пасялялі ў адным з такіх будыначкаў, як госця ў гасціннага і руплівага гаспадара, які сумуе на адзіноце, таму і дае прыезджаму прытулак. Дарэчы сказаць, гэты мілы гаспадар быў звычайным наглядчыкам, толькі наглядчыкам высокага класа. Дастаткова развіты, каб падтрымаць цікавую размову, дастаткова вопытны, каб накіраваць яе ў патрэбнае рэчышча, ён паступова, як кажуць, улазіў у душу свайго новага жыхара, станавіўся яму бліжэйшым сябрам. Калі госць пачынаў сумаваць, на сцэне паяўлялася блізкая або далёкая сваячка гаспадара, абавязкова маладая, прыгожая. І, звычайна, віно. Як мага больш віна ва ўсё ўзрастаючых дозах. І калі падпіўшы герой скарасселага рамана раскрываўся ўвесь, як на далоні, закаханая паннаачка ўключала непрыкметна магнітафон... Праз некаторы час «сваячка» раптоўна знікала. Яна ўжо выканала свае функцыі.

Усе звесткі, сабраныя гэтымі асобамі, даходзілі да адміністрацыі або выхавацеляў, перад якімі стаяла задача: пагрозамі і заахвочваннямі, грашыма і спакусамі кар'еры дамагацца ў навічка пісьмовай згоды ўступіць у тайную армію разведчыкаў.

Калі навічок даваў згоду, яго знаходжанне на кантрольна-адборачным пункце заканчвалася і ён пераходзіў з падрыхтоўчага класа ў клас першы, які ў школе абазначаўся літарай «Д», што азначала дыверсіі.

ТРЫБУНА чытачоў

Курс сельскагаспадарчай падрыхтоўкі

У Новым Ляўкове (Гайнаўскі павет) арганізаваны курс сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, у якім бярэ ўдзел 30 асоб. Заняткі вядуцца ў прыватным памяшканні К. Цялушэцкага. Першы ўрок вёў аграном Анатоль Семянюк, які расказаў аб мінеральных угнаеннях, аб тэрмінах севу паасобных збожжавых культур і аб карысцях сіласу. З практычнымі парадамі будуць выступаць таксама перадавыя сяляне вёскі.

Я. ЦЯЛУШЭЦКІ
Новае Ляўкова

У гэтым месцы рака Нарва раздзяляе два паветы — Беластоцкі і Бельскі. Мосту няма. На шчасце, павятовыя граніцы не строгія, можна праязджаць іх бродам колькі хочаш, а зімою па ільду.

Адвячоркам гаспадар варочаецца дамоў з заробкаў у местачковай Страблі. Праязджае (парушае) граніцу вось так, задраўшы ногі ў гумовых ботах...

Тэкст і фота — (ся)

Зіма не страшна

Часта людзі наракаюць на зайцаў за тое, што яны абгрызаюць кару на дрэвах і потым гэтыя дрэвы не даюць пладоў і сохнуць. У нашай пачатковай школе ў Новаберазове да гэтага не дойдзе. Вучні, а менавіта, хлопцы VI і VII класаў, абвязалі ўсе дрэўцы саломаю. Такім спосабам забяспечылі дрэўцы перад зайцамі і перад марозамі.

Грыша Парфенюк
вёска Хітра

Людзі і машыны

Сельскагаспадарчы гурток у Крывяцічах працуе першы год. Узначальвае яго прэзас Аляксей Глінка, дыспазытар Мікалай Мураўка і скарбнік Іван Клін. Гурток мае два трактары. Трактарыстамі працуюць: Аляксей Томчук і Радыён Бобік. Трактарысты на сваіх трактарах выпрацавалі па 1200 гадзін. Малатарня ўжо выпрацавала 180 гадзін. Акрамя гэтых машын гурток мае яшчэ рухавікі, конныя сеялкі, апрысківач «Ольза». Радыён Бобік у павятовых спаборніцтвах трактарыстаў заваяваў першае месца. Сельгасгурток працаваў грамадскім чынам пры школе ў Моры, пры пабудове крамы ў Крывяцічах і пры пабудове вуліцы ў Орлі, разам каля 40 гадзін. І так, працы трактарам хапае круглы год. Адно толькі дрэнна, што няма гаража на сельскагаспадарчыя машыны. Пакуль што месяцца яны ў паспулдзельчым кароўніку, які з'яўляецца ўласнасцю сельскагаспадарчага аддзела Прэзідыума Павятовай рады нарадовай у Бельску. Каб гэты кароўнік стаў сапраўдным гаражом — патрэбны рамонт.

З. Я.
вёска Крывяцічы

А вартаўнікі спяць

У Чыжах начнымі вартаўнікамі з'яўляюцца Антон Адамчук і Фрол Конах. Кожны вечар можна ўбачыць іх праходзячых праз вёску каля гадзіны 20—23. Пасля вартаўнікі дзесьці прападаюць «як камень, у ваду». Праўду кажучы, вартаўнікі не вартуюць вёскі, а проста спяць, седзячы ў крапіве, а часам і ў сваіх хатах. Некалькі год таму як у К. Сіміцкага апоўначы згарэла драўляная кузня. Усе жыхары вёскі збегліся на пажар. Вартаўнікі прыбеглі апошнімі.

У мінулы год з 2-га на 3-га кастрычніка загарэлася хата Івана Міхалюка. Агонь хутка перакінуўся на хлеў Івана Пракапюка і на хату Якуба Заброцкага. Блізкія суседзі, схапіўшы вёдры, басакі збегліся на ратунак. Праз нейкі час «завыла» сірэна пажарнай каманды, якая спяшалася на пажар. Менавіта яна абудзіла Антона Адамчука.

8. XI. г.г. быў пажар у Шастакове 3,5 кіламетраў ад Чыжоў. Пажарная каманда едучы на пажар уключыла сірэну. Людзі павыбягалі з хат. А вартаўнікі не бачылі пажару і не чулі, як «выла» сірэна. Факты гавораць самі за сябе. Вартаўнікі не стаяць на ўзроўні сваіх абавязкаў. А ў зарплату ад кожнага гаспадара бяруць у год па 20 кілаграмаў жыта. За што ім такі заробак?

А. М.
Гайнаўскі павет

ГОНАР ГАЙНАЎШЧЫНЫ

Бягучы год знамянальны тым, што адзначае ён дваццацігоддзе народнай улады і IV З'езд ПАРП. Жыхары Гайнаўшчыны адзначалі 1964 год вялікім укладам грамадскай працы. Абавязацельства іх складае выкананне працы грамадскім чынам на 20 мільёнаў злотых. Перад IV З'ездам партыі быў высланы ліст да I сакратара Ваяводскага камітэта партыі таварыша Аркадзія Лашэвіча, у якім гаварылася, што абавязацельствы гэтыя будуць выкананы.

Да гэтага часу выканана ўжо абавязацельства на звыш 19 мільёнаў злотых.

Прым у грамадскай працы прыпадае дарожным чынам. За тры мінулыя кварталы зрэалізаваны яны на суму 7 мільёнаў злотых. Прыбыло для павета 4 км брукаванай дарогі і 16 км жвіраванай. Найлепш праходзяць працы ў гэтай галіне ў грамадах Кляшчэлі, Дубічы Царкоўныя і Чыжы. Найгорш у ГРН Белавежа, Дубіны, Трасцянка і Семяноўка.

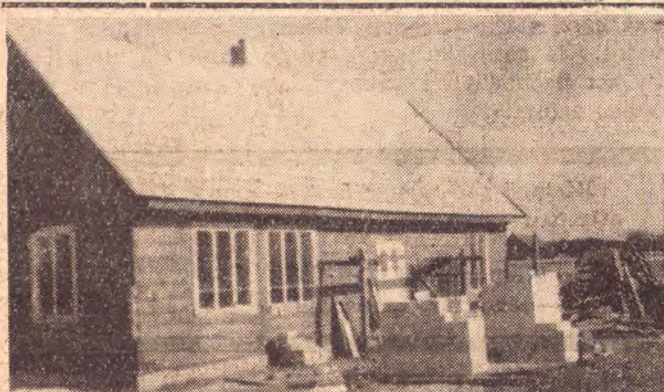
Жыхары самай Гайнаўкі ўлажылі працы на 1700 тыс. злотых.

Важнай справай з'яўляецца залешванне зялёных няўгоддзяў і меліярацыя лугоў і паш. Выканана 3000 метраў меліярацыйных равоў і пабудавана шмат прапускаў вады. Праца гэта замыкаецца сумай 950 тыс. злотых.

Абавязацельствы гайнаўскіх прадпрыемстваў складаюць суму 7 мільёнаў зл.

Значыць, грамадскія чыны з'яўляюцца гонарам Гайнаўшчыны. Яны ў ваяводскім маштабе займаюць адно з першых месц.

Ю. Козак
Гайнаўка

Страшава. Школа і святліца, пабудаваныя грамадскім чынам.
Фота: А. Казёл

Дарагое Сэрцайка!

Заўсёды, калі толькі брат прыносіць «Ніву», найперш заглядаю на старонку, у куток «Сардэчныя тайны». Ты вельмі добра раіш сяброўкам і сябром. А вось і я хачу прасіць цябе парады.

Сашу ведаю з дзіцячых год. Ён не брыдкі, сярэдняга росту, як большасць хлопцаў. Спакойны, мае добры характар і вельмі ветлівы да старэйшых людзей. Мы сябравалі вельмі добра, пакуль Саша не пайшоў у войска. Цяпер ён мае капраля і з'яўляецца шафёрам. Калі прыйшоў у водпуск, прызнаўся мне ў каханні. Пішам да сябе лісты. У кожным прыпамінае, што няма прыгажэйшай дзяўчыны ад мяне, і як будзе жаніцца, дык толькі са мною. Я яму паверыла і пакахала яго таксама. Жыве ён цяпер ад мяне 15 кіламетраў, але калі толькі прыедзе ў водпуск, дык зараз жа едзе да мяне. Калі даведалася аб гэтым яго маці, катэгарычна забараніла Сашу ездзіць да мяне, напамінаючы, каб шукаў сабе вучоную, як кажуць на вёсцы.

Парай, што рабіць, ці пакінуць Сашу і забыць, бо я яшчэ маладая (маю 17 год), а Саша мае 21 год. Аднак Саша кажа: «Мама жыць не будзе з табой, толькі я буду жыць». І надалей піша да мяне лісты і просіць, каб на яго чакала.

Агнешка
з-пад Гайнаўкі

Дарагая Агнешка!

З лісту твайго відаць, што Саша вельмі разумны хлопец, зрэшты, ты таксама аб ім пішаш. Ён напэўна мае рацыю. А маці, ну што ж, як многа на вёсцы, думае, што яе сын, калі мае капраля і званне шафёра, дык ужо і вучоны. На гэта не трэба звяртаць вялікай увагі, а чакаць, што пяройдзе. Калі толькі Саша сапраўды так паступіць, як піша, дык тым больш ты не маеш чаго баяцца. Што праўда вы яшчэ маладыя, але і самі не думаеце зараз жаніцца. Таму раю не пакідаць Сашы, а іменна чакаць, а тады пабачыце. Час пакажа, якія вашы пачуцці.

Усяго добрага жадае

Сэрцайка

Калі ж той, каго вербавалі, не згаджаўся на ўгаворы і пагрозы, усе шляхі для яго былі адрэзаны. У школу ён не трапляў, а да вольнага жыцця не вяртаўся, становячыся ахвярай аўтамабільнай аварыі або выпадковага выстралу з-за вугла. Жывым з акуратных будынчакаў выходзіў толькі той, хто без пярэчання прымаў усе ўмовы класа «Д», і прыбіралі з дарогі непакорных, гэты непатрэбны ўжо баласт.

У класе «Д» увага выкладчыкаў і выхавацеляў была ўжо накіравана на выяўленне ведаў і здольнасцей будучых агентаў. Правяраліся агульнаадукацыйныя веды, набытыя калісьці на радзіме, у школе або інстытуце, правяралі прафесіянальную кваліфікацыю, калі завербаваны раней яе меў, вучылі прыёмам самбо, уменню валодаць агнястрэльнай і халоднай зброяй, выкарыстоўваць міны, бомбы, атруту, хутка шыфраваць і расшыфроўваць, хаваць пасля дыверсій сляды...

Тых, хто ў класе «Д» дасягнуў лепшых поспехаў і выявіў найбольшыя здольнасці, пераводзілі ў клас «А», гэта значыць агентуру. Тут навучанне ўжо было больш складаным. Тыя, хто не перайшоў у гэты вышэйшы клас, на ўсё жыццё заставаліся дыверсантамі, агентамі яны ўжо ніколі не станавіліся.

Часам здаралася і так: завербаваны трапіў у клас «Д», але не выявіў ніякіх здольнасцей. З такім не важдаліся, але пры школе ўсё ж пакідалі. Яны, гэтыя няўдачнікі, складалі так званую «дапаможную групу» і праходзілі спецыяльнае прафесіянальнае навучанне: іх вучылі на слесараў, стрэлачнікаў, швейцараў. Пасля набыцця кваліфікацыі іх засылалі ў Савецкі Саюз, дзе яны павінны былі выконваць ролю «паштовых скрынак». Які-небудзь агент або дыверсант уручаў такому чалавеку-скрынцы шыфраванае пісьмо або ўмоўны знак, ніколі не называючы сябе, другі агент прыходзіў і забіраў... Праўда, перавага аддавалася тым

157

«паштовым скрынкам», якіх агенты часам вербавалі з мясцовага насельніцтва. Апрача «паштовых скрынак», з мясцовага насельніцтва агенты імкнуліся вербаваць і «паштальёнаў». Заўважыўшы дзе-небудзь у дрэнным рэстаране або ў «забягалаўцы» пастаяннага наведвальніка, якому не хапае на пастаянныя сто грамаў, агент пачастуе яго чарачкай, а потым даручыць яму аднесці, скажам, запіску, нават не пакладзеную ў канверт і зусім нявіннага зместу. У другі раз гэта ўжо будзе пісьмо або пакет. Іменна з выканання ролі «паштальёнаў» і пачынаюцца кар'еры амаль усіх здраднікаў, якія, у выпадку «сумленнасці» і стараннасці, пераходзяць потым у вышэйшы ранг дыверсантаў або агентаў.

У класе «А» набытыя веды паглыбляліся і пашыраліся: вывучаліся апошнія навінкі тэхнічнай думкі, узятыя на ўзбраенне разведкай, даваліся вучням заданні самастойна выпрацаваць план якой-небудзь акцыі, філігранна «вызубрыць» кожную яе дэталь, а потым ажыццявіць ва ўмовах, блізкіх да задуманай сітуацыі. Выкладаліся такія дысцыпліны, як уменне валодаць усімі відамі агітацыі і прапаганды. І вось тут будучыя агенты вучыліся, як выкарыстоўваць лёгкаверных, праз меру даверлівых, занадта гаваркіх, усялякага гатунку шаптуноў і вербаваць сярод іх памочнікаў.

Найважнейшы клас «Р» — рэзідэнтаў лічыўся прывілеяваным. Сюды мала хто трапляў. І праграма навучання тут была асобая, якая іменна, Фрэд Шульц яшчэ добра не зразумеў.

(Працяг за тыдзень)

158

Праграма на 15—20. XII. 1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Chwila wspomnień 1944-45, 1945-46" (polski), 15. „Dylemat" (duński), 16—17. „Topór z Wandsbeck" (NRD), 18—20.

Кляшчэлі
„Złodziej z Bagdadu" (angl.), 15—17. „Wilczy bilet" (polski), 18—20.

Дубіны
„Martwe dusze" (radz.), 19—20.

Параў
„Tylko we dwoje" (angl.), 16—20.

Нараўка
„Sędzia dla nieletnich" (NRF), 16—20.

Чаромуха
„Nie bójcie się tabliczki mnożenia" (angl.), 15—17. „Życie przeszło obok" (radz.), 18—20.

Чыжы
„Kapral w matni" (franc.), 16—20.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Całe złoto świata" (franc.), 16—20.

Бранск
„Generał della Rovere" (włoski), 15—17. „Spotkanie ze szpiegiem" (polski), 18—20.

Орля
„Serca trzech dziewcząt" (jugosłowiański), 16—20.

Райск
„Zabawa na sto dwa" (angl.), 16—20.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Chwila wspomnień 1947, 1948, 19[illegible]" (polski), 15. „Opowieści z pociągu" (rumuński), 16—17. „Wiano" (polski), 18—20.

Міхалова
„Chwila wspomnień 1950, 1951-52, 1953" (polski), 15. „Ptaszyna" (wietnamski), 16—17. „Więzy krwi" (radz.), 18—20.

Супрасль
„Więźniowie nocy" (argentyński), 15—17. „Car Kałojan" (bułg.), 18—20.

Чорна Беластоцкая
„Sami zakochani" (włoski), 15—16. „Elektra" (grecki), 17—18. „Hamlet" (radz.), 19—20.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Nocą kiedy przychodzi diabeł" (NRF), 15—17. „Niebo bez krat" (rumuński), 18—20.

Мілейчыцы
„Grzeszny anioł" (radz.), 15—17. „Rozwodów nie będzie" (polski), 18—20.

Нурэц
„Ostrożnie babciu" (radz.), 15—17. „Macario" (meksykański), 18—20.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Dziś w nocy umrze miasto" (polski), 15—17. „Klub kawalerów" (polski), 18—20.

Сухаволя
„Decyzja" (polski), 15—17. „Wilczy bilet" (polski), 18—20.

Шудзялава
„Daleka jest droga" (polski), 16—20.

Янаў
„Popiół i diament" (polski), 15—20.

Сідра
„Historia współczesna" (pol.), 15—17. „Echo" (polski), 18—20.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Yokmok" (polski), 19—20.

Новы Двор
„Dwa żebra Adama" (polski), 19—20.

Ружаныстск
„Dowcipniś" (franc.), 15—16. „Nocą kiedy przychodzi diabeł" (NRF), 17—18. „Haszek i jego Szwejk" (radz.), 19—20.

Аб'язное кіно ГП БГКТ

Гайнаўскі павет

Альхоўка, гадз. 16.30, Скупава, гадз. 19.00, Каляровы савецкі фільм. Сучасная камедыя «Улица полная неожиданностей».

Кастусь Кірэенка

ОДА ПЛЯТКАРЦЫ

Табе, сярод паскудніц самай першай.
(Бо праца ўсё ж не ўслаўлена твая!)
О звышпляткарка! —
гэтым простым вершам —
Дазволь, дазволь —
спяю прызнанне я.

Стаю, тляджу, дзіўлюся часам хмура:
Які цяжар! Другой не па плячу!
І як ты можаш з гэтакі.: турнюрам
Усё і ўсюды
Ўбачыць і пачуць?

Якія сілы трэба мець і жылы.
Каб абняславіць кожнага за дзень!
Я ўпэўнены —
калі табе паставіць крылы,
Ты б аплявала й свет! —
не траць надзей...

Але дазволь — я ўсё ж паспачуваю
Табе сягоння
ў дзень твой без слаты:
Усё ж што кольвек, часам заўважаю,
Усё ж не здольна высачыць і ты.

Напрыклад, не змагла ўчарашнім ранкам
Ты ўгледзець, свой праносячы каптур,
Што я спаткаўся ў парку
з марсіянкай,
А маю жонку
цалаваў Сатурн.
Яшчэ ты не заўважыла,
што лета
Мне ў вечар нейкі выдала сакрэт.
І што цяпер я
ў свеце
з тым сакрэтам
Вышэй за ўсіх, хоць я ўсяго паэт!

Глядзі ж пільней! (Бо з гэткай прычыны
І Бог сябе адчуў бы на нажы).
Цяпер за вылічальную машыну
Сядай хутчэй,
Ракету закажы.

Ды толькі сцеражыся! Менш плявузгай!
Бо тэхніка — няўмольна да хлусні!
Раз! — і пакоцішся паскудным друзам
У брудную канаву пры плятні.

І хоць заплачуць па табе, пахілай,
Тваe сябры, скруціўшыся ў клубок.
А людзі — прывітаюць тую хвілю
І плюнуць з асалодаю ў твой бок.

НЕ ВЫПІЛІ

Маці: — Ты змяніла ваду рыбкам у акварыуме?

Дачка: — Не, яны яшчэ не выпілі тую, што я ім учора наліла.

НЕЗВЫЧАЙНАЯ СПЕШКА

Кандуктарка трамвая звярнулася да пасажыра:

— Вазьміце, калі ласка, білецік.

— Выбачайце, але я не маю часу, бо вельмі спяшаюся.

СУПАКОІЎ

Вёз селянін пана на кірмаш у Беласток. Аж гульк-шапкі няма. Згубіў.

— Э-э, — кажа пан, — гэта невялікая бяда. Праз год, праз два ўсё роўна ты яе выкінуў бы.

Раптам каля Заблудава пан лапнуў сябе за кішэню і збялеў.

— Ой, доленька, — стогне. — Дзе ж я партманет свой згубіў?!

— Мабыць, яшчэ пад Галадамі, як у балоце з возам сядзелі. Ды вы не турбуйцеся моцна. Гэта невялікая бяда, — супакойвае селянін. — Вы б тыя грошы ўсё роўна ў карты прайгралі.

БЕЗ ДУШЫ

У буфеце было шумна, дымна і весела, калі адчыніў дзверы новы госць.

— Чэсць і хвала бельскаму жыхару! — выкрыкнуў Кастусь.

— Ого, каб толькі не перaлілося ваша шчасце, — заўважыў сімпатычны новы госць.

— Налівайка! Яшчэ адно вялікае піва, — загадаў Кастусь.

— За буфетам Ліда, — паправіў таварыш.

— Ліда? Ну і на здароўе ёй гэтае імя, але калі налівае піва, значыць, Налівайка, — тлумачыць Кастусь і, павярнуўшыся да таварыша, падлізаўся: — Выглянцавалі Бельск, як палубу «Батэрага». Кожная вуліца свяжыцца культураю.

— У горадзе — цацы, а ў павеце — задам наперад.

— Не можа быць!? — здзівіўся Кастусь.

— Факты ў руцэ, як верабейчыкі. У Бельскім павеце, хіба пад трыццаць клубаў «рухаўскіх». У клубах элегантныя, мяккія крэслы, часопісы з голымі бабамі, газеткі чытае люд, гарэлкі ні-ні, каву хляпчы да ўпаду... і стоп!

— Чаму стоп?

— Ад часу адкрыцця клубаў у павеце адбылася сотня гутарак і дакладаў на розныя тэмы, але ніводзін даклад не адбыўся ў «рухаўскім» клубе. У справе вясковай культуры кожны певень па-свойму хоча спяваць. «Рух» цягне да сябе, ГС — да сябе, а грамадскія рады прытрымліваюцца нейтралітэту, там яшчэ не рашылі, запіваць культуру каваю ці півам. Выходзіць, маем у клубах фіранкі, крэслы і іншую мэблю, а ўтрыманне грамадскай дзейнасці — ні на нюх махоркі. Хвораму і залатое ложка не паможа, так і з клубнаю мэбляю.

— Хвораму паможа лекар, а галоднаму калач, — вымудрыўся Кастусь.

— Дзе ж убачыш лекара для хворай культуры? Гэтакай каміцелі і безгалову я даўно не бачыў, і, як на бяду, не відаць яе канца...

— Прыходзіць канец і доўгаму. Культуры не падаюць на падносе, як піва. Ініцыятыўнасць патрэбная да зарэзу, — сказаў Кастусь.

— Ініцыятыўнасць без грашака, звяне бы кветка без вады. Падобныя выдаткі ў грамадскай радзе ніяк не растуць. Вясковыя гурткі ЗМВ таксама абселі на фінансавых плыцізнах.

— Абы быў запявайла, а падгалоскі знойдуцца, — уставіў Кастусь.

— Дык давай, запявай, — запрапанаваў таварыш і дадаў: — У такой сітуацыі пачнеш спяваць «Хай жыве...», а кончыш «За ўпакой».

— Ты, даражэнькі, разумны ў нас, мог бы дзейнічаць, аж гэй! — запрапанаваў Кастусь.

— Ад клуба да клуба зайцам бегаць буду ці як!? А з харчоўкай як будзе? На чужых харчах вошы заядзяць!

— Выхад будзе. Высокія горы маюць праходы, на зямлі ёсць дарогі, сінія воды маюць броды, а ў цёмных лясах ёсць сцежкі, — пацешыў таварыша Кастусь.

— Ну і топай па сваёй сцежцы, калі ты пісьменны, дык напішы аб гэтым.

— Напісаць можна, — згадзіўся Кастусь. — Папера без душы, што хочаш пішы.

ДЗЯДЗЬКА ЛЯВОН

УСЯЧЫНА

Сіцылійская прыгажуня

«Сасапова 70» — гэта загаловак кінакарціны, падзеі ў якой разгортваюцца на Сіцыліі, а ў галоўных ролях выступае пара італьянскіх акцёраў — Марчэла Мастраяні і Яляпта Модзіо, якая іграе сіцылійскую прыгажуню.

ЯК У КІНО

Паліцыя горада Майзенхейм (ФРГ) арыштавала 11-гадовую школьніцу за вымаганне. Дзяўчынка рассылала багатым людзям пісьмы з пагрозаю смерці, калі для яе ў пэўнае месца не будзе пакладзена тысяча марак. Пісьмы заканчваліся словамі: «За вамі няспынна вядзецца назіранне. Калі вы паспрабуеце звярнуцца ў паліцыю, то будзеце забіты».

АКЕНЦА ДУМАК

Жыццё з'яўляецца безупынным ажыццяўленнем мары.

Мікалай ПАГОДЗІН — савецкі драматург

Песні па заяўках

Па просьбе КЛАЎДЗІІ ТРОЦ з Шэрняў, Бельскага павета, і МІКАЛАЯ ВАРАНЕЦКАГА з Альхоўкі, Гайнаўскага павета, змяшчаем рускую песню

Перед дальней дорогой

Когда не знавали обычаев новых,
В те давние дни и года,
Коней ожидая на трактах почтовых,
Все путники пели тогда:

Присядем, друзья, перед дальней дорогой,
Пусть легким окажется путь!
Давай же, ямщик, потихонечку трогай
И песню в пути не забудь!

И верст, и веков пролетело немало,
Составы по рельсам бегут,
Но все ж на тревожных перронах вокзала
Опять по старинке поют:

Присядем, друзья, перед дальней дорогой,
Пусть легким окажется путь!
Давай, машинист, потихонечку трогай
И песню в пути не забудь!

Пусть нынче ракеты со скоростью света
Проносятся звездным путем!
Мы все ж перад стартом, не глядя на это
Опять по старинке споем:

Присядем, друзья, перед дальней дорогой,
Пусть легким окажется путь!
Давай, космонавт, потихонечку трогай
И песню в пути не забудь!

Гнуць спіну ў тры пагібелі для яго не значыла хадзіць сагнуўшыся.

ХТО?

У Пракапюка 16-гадовая дачка. Аднойчы дачка кажа:

— Бацька, хачу табе прадставіць майго нарачонага.

— Што? У тваіх гадах яшчэ гутаркі няма аб шлюбе!

— Але ж, бацька! Хто гаворыць аб шлюбе?

ШЭФ

Шэф звяртае ўвагу маладому працаўніку.

— Колькі разоў уваходжу я ў пакой, вы нічога не робіце. Чаму гэта так?

— Таму, што вы ходзіце за ціха.

АДНАДУМНАСЦЬ

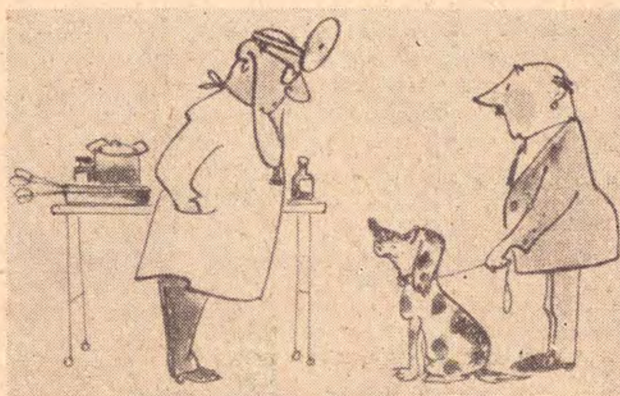
— О, Верачка, вы для мяне найпрыгажэйшая жанчына ў свеце!

— Цешуся, што ў нас аднолькавы густ.

Хатняя кобра

— Ну, што з сабакай?
— Нешта з нюхам — гаўкала на майго начальніка.

Ніва

Adres redakcji Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89 centrala i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK nie — 14.40 zł rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy 37-41 do 15. Warunki prenumeraty miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł, półrocz- za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-1